
UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOSOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Sabina Horáková

Univerzita Pardubice

Fakulta filosofická

Postoje rodičů k homosexuální orientaci svých dcer

Sabina Horáková

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Sabina Horáková**
Osobní číslo: **H09228**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Postoje rodičů k homosexuální orientaci svých dcer**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Zásady pro vypracování:

I. Teoretická část 1. Homosexualita - vymezení základních pojmů, projevy a typy homosexuality 2. Původ a užívání označení pro homosexualitu - teorie o vzniku homosexuální orientace 3. Homosexualita ve společenském kontextu (historie, náboženství, umění, právní podmínky). 4. Homosexuální orientace žen. 5. Postoj společnosti k homosexuálním ženám (médiá, komunity - sdružení a organizace, podpora, výzkum). II. Praktická část - kvalitativní výzkum Praktickou částí bakalářské práce bude tvořit kvalitativní výzkum založený na šetření rodičovských postojů k homosexuální orientaci svých dcer. Výzkumný vzorek bude tvořit 6 respondentů (3 otcové a 3 matky) homosexuálně orientovaných dcer.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

AARDWEG, G. J. M. van den. *Terapie homosexuality : rádce pro postižené a poradce*. Jihlava : Hnutí Pro život ČR, 2003. ISBN 80-239-1403-0. BĚŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha : Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8. FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha : Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha : Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5. PROCHÁZKA, Ivo. *Comig out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno : STUD Brno, Praha : Gay iniciativa v ČR, 2002. ISBN : 80-238-8850-1. PROCHÁZKA, Ivo, JANÍK, David, HROMADA, Jiří. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů*. Praha: Gay iniciativa, 2003. RUPP, Leila J. *Vytoužená minulost*. Praha : One woman press, 2002. ISBN : 80-86356-11-6. SOKOLOVÁ, Věra. *Mediální obraz leseb a gayů*. Brno : STUD, 2006. ISBN 80-239-8120-X.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 24

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 27. 3. 2012

Sabina Horáková

Věře

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Mgr. Iloně Moravcové Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za její ochotu, vstřícný přístup a také za cenné rady a zkušenosti, které mi pomohly realizovat tuto bakalářskou práci. Můj velký dík patří také rodičům, kteří našli odvahu a nebáli se otevřeně mluvit o svých pocitech a zkušenostech.

Název práce

Postoje rodičů k homosexuální orientaci svých dcer

Anotace

Práce se v teoretické části zaměřuje na základní informace o homosexualitě. Pozornost je věnována vysvětlení základních pojmů spojených s homosexualitou, problematice homosexuality ve společenském kontextu a postojům společnosti k homosexuálním ženám. V teoretické části shrnuje nejdůležitější poznatky o životě lesbických žen. Praktickou část tvoří kvalitativní výzkum, který byl uskutečněn pomocí interview s rodiči lesbických žen, jehož cílem bylo nahlédnout do jejich života s homosexuální dcerou.

Klíčová slova

Homosexualita, lesbismus, rodinné vztahy, postoje rodičů, diskriminace.

Title

Attitudes of Parents to the Homosexuality of their Daughters

Annotation

This thesis focuses in the theoretical part on the basic information about homosexuality. The main attention is aimed at explanation of basic concepts related to homosexuality, the issue of homosexuality in the social context, and attitudes to homosexual women. The theoretical part summarizes the most important knowledge about life of lesbians. The practical part contains qualitative research that was carried out through interviews with parents of lesbian women, whose aim was to look into their lives with a lesbian daughter.

Keywords

Homosexuality, lesbianism, family relations, parental attitudes, discrimination.

Obsah

ÚVOD.....	11
I. TEORETICKÁ ČÁST	13
1. FENOMÉN HOMOSEXUALITA	13
1.1 TERMÍN HOMOSEXUALITA	13
1.2 HOMOSEXUÁLNÍ MENŠINA.....	15
1.3 HOMOSEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ, IDENTIFIKACE A PROŽÍVÁNÍ	15
1.4 MUŽSKÁ A ŽENSKÁ HOMOSEXUALITA	17
1.5 BISEXUALITA	17
1.6 COMINGOUT	18
1.7 HOMOSEXUALITA A NORMALITA.....	20
2 TEORIE O VZNIKU HOMOSEXUALITY	21
2.1 GENETICKÉ DISPOZICE	22
2.2 VÝVOJ JEDINCE V PRENATÁLNÍM OBDOBÍ	23
2.3 VLIV SPOLEČENSKÝCH FAKTORŮ A VÝCHOVY.....	23
2.4 TEORIE SVEDENÍ.....	24
2.5 LÉČBA HOMOSEXUALITY	25
3 HOMOSEXUALITA V KULTURNÍM A SPOLEČENSKÉM KONTEXTU	26
3.1 HOMOSEXUALITA V LIDSKÝCH DĚJINÁCH	26
3.2 HOMOSEXUALITA A KŘESŤANSTVÍ	27
3.3 HOMOSEXUALITA V UMĚNÍ	28
4 SOUČASNÉ POSTOJE ČESKÉ SPOLEČNOSTI K HOMOSEXUALITĚ	29
4.1 NEROVNOSTI HETEROSEXUÁLNÍHO A HOMOSEXUÁLNÍHO PÁRU V ČR.....	30
4.1.1 Právní podmínky homosexuálů v minulosti a dnes.....	30
4.1.2 Registrované partnerství	31
4.2 HOMOSEXUÁLOVÉ A VÝCHOVA DĚTÍ.....	33
4.2.1 Adopce dětí homosexuály	33
4.2.2 Umělé oplodnění	33
4.3 DISKRIMINACE NA ZÁKLADĚ SEXUÁLNÍ ORIENTACE.....	34
4.4 HOMOSEXUÁLOVÉ A BLÍZKÉ OKOLÍ.....	35
5 HOMOSEXUÁLNÍ ORIENTACE ŽEN	36
5.1 HOMOSEXUÁLNÍ JEDNÁNÍ ŽEN.....	36
5.2 TYPY HOMOSEXUÁLNĚ ORIENTOVANÝCH ŽEN.....	37
5.3 GAY A LESBICKÉ ORGANIZACE	39
II. PRAKTICKÁ ČÁST – VÝZKUM	41
1 POPIS VÝZKUMU	41
2 INTERVIEWOVANÉ SKUPINY	43
2.1 PRVNÍ SKUPINA RODIČŮ	43
2.2 DRUHÁ SKUPINA RODIČŮ.....	47
2.3 TŘETÍ SKUPINA RODIČŮ	52
3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ VÝZKUMNÉ ČÁSTI	56
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59

Úvod

Každý z nás je originální bytost, každý z nás je něčím jiný a něčím výjimečný. Lidé mají různé zájmy, různé priority, postoje a názory. A samozřejmě také trochu jiné myšlení. Stejně tak lidská sexualita není jednotvárná. Člověk se zpravidla cítí přitahován druhým pohlavím. V běžném případě nalézá pohlavní sklon k opačnému pohlaví. Odchylkou od tohoto pravidla je například homosexualita. Homosexuálně orientovaní lidé se od heterosexuálních osob nijak výrazně neliší. Od majoritní společnosti se odlišují hlavně svou minoritní sexuální orientací a díky tomu zhoršenou sociální pozicí.

Homosexuální menšina, kterou stále ještě provází určité stigma, má v různých částech světa rozdílná postavení. Můžeme se setkat se státy, které homosexualitu podporují. Například Velká Británie navzdory uznávání tradičních hodnot umožňuje homosexuálům adoptovat děti. Ale najdeme i státy, které legislativně uznávají pouze svazek muže a ženy a jiné varianty soužití zcela odmítají (v Evropě například Slovensko, Polsko, Bulharsko, Itálie, Řecko, Bělorusko, Monako a další)¹. Za posledních pár let se situace homosexuálů v České republice velmi zlepšila. Posledními kroky, kterými stát zasáhnul do osudu utlačované menšiny homosexuálů bylo v roce 1962 zrušení trestání homosexuálního chování² a v roce 2006 schválení registrovaného partnerství³.

Sexualita vždy byla velmi citlivým společenským tématem a nebylo tak časté, že se o ní mluvilo. Dnes je téma homosexuality médiích často diskutováno. K odstranění jakéhosi odstupu společnosti k homosexuálům pomáhá stále rostoucí počet literatury vztahující se k této problematice, televizní pořady, různé filmové festivaly a besedy. Rozmanitá gay a lesbická hnutí podávají pomocnou ruku homosexuálům, kteří se se svojí orientací nemohou smířit a rozvíjejí debaty s majoritní společností. Díky těmto činnostem, které bojují proti homofobii⁴ a předsudkům, se téma homosexuality stává stále otevřenější.

---

¹ Viz. Zákony týkající se homosexuality v jednotlivých zemích.

² Trestní zákon č.140/ 1961 Sb. (viz. kapitola Právní podmínky homosexuálů v minulosti a dnes)

³ Zákon ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v části 38 pod číslem 115/2006 Sb. dne 3. dubna 2006. Účinnosti nabyl 1. července 2006.

⁴ Homofobie - termín, kterým se označuje diskriminace, odpor nebo iracionální strach z homosexuality, nebo homosexuálně zaměřených osob.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se věnuji obecným termínům, které souvisejí s tématem homosexuality, dále pak teoriím o vzniku homosexuální orientace. Svoji pozornost věnuji také problematice homosexuality ve společenském kontextu a postojům společnosti k homosexuálním ženám. V praktické části použiji metodu rozhovoru, zajímají mě postoje rodičů k homosexualitě jejich dcer. Mým cílem je získat upřímné odpovědi k tématům, které jsou rozebrány v teoretické části bakalářské práce.

Téma *Postoje rodičů k homosexuální orientaci svých dcer* jsem si zvolila proto, že se v mém okolí často setkávám s různými názory na homosexualitu. Tyto názory jsou někdy negativní, pozitivní ale i neutrální. Jenže tyto postoje k homosexualitě jsou pouze postoji lidí, kteří s homosexualitou nemají až tak moc společného a tato problematika se jich bezprostředně netýká. Bylo napsáno mnoho odborných prací, které se homosexualitě věnují, které se věnují samotným jedincům. Já se však soustředím na postoje rodičů lesbiček a pokusím se pochopit, proč problematiku homosexuality vnímají tak a onak. Díky rozhovorům s rodiči mohu nastínit jejich názory, zkušenosti a popsat jejich život s homosexuálně orientovanou dcerou. Myslím, že téma homosexuality je zajímavé a já díky své práci přispěji k její inkluzi.

I. Teoretická část

1. Fenomén homosexualita

1.1 Termín homosexualita

Termín homosexualita použil poprvé v roce 1869 maďarský spisovatel Karl Maria Benkert.⁵

Během 20. století prošly definice homosexuality velkým vývojem. Do roku 1992, než byla homosexualita Světovou zdravotnickou organizací (zkr. WHO) vyřazena ze seznamu sexuálních nemocí na mezinárodní úrovni, bylo zcela přirozené vnímat homosexualitu jako nemoc⁶. Od tohoto roku je už brána jako další možnost sexuální orientace. Přestože tento legislativní krok byl sexuology a psychology oficiálně potvrzen, i dnes najdeme v mnohých publikacích i na veřejných místech přesvědčení, že homosexualita je nepřirozená, či úchylná. Příkladem toho můžou být některé publikace duchovní literatury. Například současný polský kněz a psycholog Józef Augustyn ve své knize *Sexualita v našem životě* píše: „Homosexualita je projevem sexuality narušené, neintegrované.“ [Augustyn, 2005: 276] Více se postojům ze strany věřících budu věnovat v kapitole Homosexualita a křesťanství.

V odborné literatuře můžeme najít různé definice pojmu homosexualita. Formulace pojmu jsou velmi podobné, rozdíl však můžeme najít v zaměření autora. Některé definice jsou pojímány z pohledu lékařského, některé spíše z hlediska sociálního. Dle teologa a sociologa Jana Jandourka je homosexualita „sexuální orientace na osoby stejného pohlaví“ [Jandourek, 2001: 98].

Lékaři Antonín Brzek a Jaroslava Pondělíčková–Mašlová ve své knize *Třetí pohlaví* tuto definici více rozvádí: „Homosexualitou shodně s Benkertem rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobu stejného pohlaví.“ [Brzek, Pondělíčková–Mašlová, 1992: 19]

---

⁵Karl Maria Benkert (1824-1882), maďarský spisovatel, publicista, překladatel a aktivista, známý literárně pod jménem Karl Maria Kertbeny či Károly Mária Kertbeny. Světově známý tím, že jako první prosazoval pojetí sexuální orientace jako vrozené a neměnné vlastnosti (medicínské pojetí).

⁶*Duševní poruchy a poruchy chování: popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka: mezinárodní klasifikace nemocí - 10. revize*. 3. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 2006. 251 s. ISBN 80-85121-11-5.

Pro označení stejnopohlavně orientovaných mužů se v populaci nejčastěji užívá pojem homosexuál⁷ a pro ženu termíny lesba, či lesbička⁸. Vedou se různé diskuse o tom, zda je korektnější používat spíše termín lesba, nebo lesbička. Samotné lesbicky orientované ženy upozorňují, že pojem lesbička jako změkčilé označení v sobě neobsahuje pravý význam slova a dávají přednost pojmu lesba. Pro jiné ženy je vhodnější označení lesbička, jelikož slovo lesba vnímají jako hanlivý výraz. V dnešní době se místo obecného označení homosexuál používá stále více anglické slovo gay, které v sobě zahrnuje označení pro homosexuální jedince obou pohlaví⁹. V médiích se často můžeme setkat s označením LGBT. Tato zkratka zahrnuje komunitu leseb, gayů, bisexuálů a transsexuálů a používá se k souhrnnému označení komunit. Setkáme se i s termínem „queer“, který vyjadřuje hrdost a sounáležitost s vybranou komunitou, stejně tak i názor, že rozdělení světa na homosexuály a heterosexuály je nedostačující s ohledem na rozmanitost sexuálních identit a komunit¹⁰. Mnoho homosexuálů toto označení neuznává, jelikož v překladu termín queer znamená divný a považují jej proto za urážející.¹¹

Homosexuální orientaci můžeme dělit na mužskou a ženskou. V sociologii se užívá rozdělení na egodystonní a egosyntonní formu homosexuality. Egosyntonní označujeme homosexualitu tehdy, když jedinec přijal svou orientaci a nestydí se za ni před okolím. Naopak za egodystonní považujeme homosexualitu tehdy, když se jedinec se svou orientací nesmířil, skrývá ji před okolím a touží být heterosexuální. [Kaňka, 2000: 7]

---

⁷Na rozdíl od odborné diskuze, kde termín homosexuál znamená sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví obecně. Přičemž nositel mužské homosexuality je označován jako gay. Nositelka ženské homosexuality jako lesba.

⁸Odvozeno od řeckého ostrova Lesbos, související se starověkou řeckou básníčkou Sapphó (6. stol. př. n. l.), která ve svých básních opěvuje ženské tělo a lásku mezi ženami. Odtud též pojem Sapphismus, rozšířeněji Lesbismus.

⁹Podle členů Americké psychologické asociace se doporučuje nahlížet na termín homosexuál jako na zastaralý a neadekvátní, který navíc zneviditelňuje lesbické ženy, neboť je primárně asociován jen s mužskou homosexualitou. Srovnej: *American Psychologist*, září 1991, roč. 46, čís. 9, s. 973-974.

¹⁰*Více o této problematice: Zikmund, Ladislav. Texty o (queer) reprezentaci, kultuře, vizualitě. Charlie, Praha 2011. 48 s.*

¹¹Srovnej viz. BROWNE, Kath. *Queerspiritualspaces: sexuality and sacredplaces* [online]. Farnham: Ashgate, 2010 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10385824>>.

MUNT, Sally. *Queer attachments: the cultural politics of shame* [online]. Aldershot, England: Ashgate, 2008. *Queer interventions* [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10234643>>.

1.2 Homosexuální menšina

Počet gayů a leseb se odhaduje různě. Nejčastěji uváděným číslem, které je prezentováno veřejnosti v médiích jsou 4 procenta populace, ale můžeme se setkat i s 10 či 20 procenty.

Například v analýze Kateřiny Beňové, autorky prací o lidských právech sexuálních menšin, se uvádí: „...Různé výzkumy v závislosti na použité metodologii docházejí k velmi odlišným odhadům o zastoupení homosexuálních lidí v populaci. Tyto výsledky se obvykle pohybují mezi jedním a desíti procenty z populace, přičemž realistický bude údaj asi někde uprostřed.“ [Beňová, 2007: 8]

Z průzkumu Kinseyho institutu (*Kinsey Institute for Research in Sex, Gender and Reproduction*, Indiana University Bloomington, USA – pozn. autorky) z roku 1987 vyplývá, že za homosexuálně orientované se považovalo dvě až čtyři procenta mužů a několik mužů si svou orientací nebylo jisti. U žen se považovalo pouze jedno procento za výlučně homosexuálně orientované. [tamtéž]

Bylo by složité přesně zjistit procentuální zastoupení homosexuálů, jelikož bychom se museli zeptat velkého vzorku obyvatel celé společnosti. Dalším problémem je, že mnoho jedinců se se svojí orientací stále ještě neztotožnilo nebo se bojí například reakce okolí. Těžko tedy říct, kolik osob ve výzkumech odpovídá upřímně a kolik ne.

1.3 Homosexuální chování, identifikace a prožívání

Lidská sexualita je velmi rozmanitá a nejednotná. Často se lidé mylně domnívají, že ten, kdo se homosexuálně chová, musí mít nutně i homosexuální orientaci. V souvislosti s problematikou homosexuality považují za důležité rozlišit pojmy sexuální chování, sexuální identifikace a sexuální prožívání.

Sexuální chování je vnějším odrazem lidské sexuality, ale nutně nemusí poukazovat na sexuální orientaci jedince. Je známo mnoho případů, kdy osoby, které žily v heterosexuálním partnerství, po určité době zjistily, že je přitahují osoby stejného pohlaví. Jejich chování tudíž nemůžeme ztotožnit s jejich orientací. Důvodů, proč se od sebe liší sexuální chování a sexuální orientace, je několik. Jak už jsem výše zmínila, mnoho homosexuálů si svou orientaci uvědomí až v pozdějším věku. Během puberty, kdy se jedinec se svojí sexualitou

seznamuje, může experimentovat, snažit se být díky svému chování středem pozornosti a vyzkoušet něco jiného.

U mladých lidí v pubertě může být přítomno sexuální vzrušení vůči osobě téhož pohlaví. Může být spjato s obdivem ke starší autoritě a působí pak jako znejišťující faktor při hledání sexuální identity.“ [Janošová, 2000: 16] Důvodem homosexuálního chování může být i poskytování sexuálních služeb za peníze¹².

Sexuální identifikace je vlastní sebepojetí člověka, určuje, za co se jedinec považuje a jakým způsobem vnímá sám sebe [tamtéž]. Zda se cítí jako homosexuál, gay, lesba či například transsexuál. Na to, jak člověk vidí sám sebe, má velký vliv společnost. Pod tlakem netolerantní společnosti může jedinec popřít svou homosexuální orientaci a identifikuje se jako heterosexuální. Toto negativní působení společnosti je však stále slabší.

V Evropě se za posledních několik desetiletí pohled na sexuální život podstatně změnil. Podle sociologa Anthonyho Giddense¹³ došlo k oddělení sexuality od reprodukce. „Sexualita se poprvé stala něčím, co má být objeveno, rozvíjeno, měněno. A jestliže se dříve tak striktně vymezovala ve vztahu k manželství a zákonnosti, dnes s nimi má málo společného [Giddens 1999: 75]. Na základě toho, že se díky liberální společnosti stala homosexualita akceptovaná, se můžeme domnívat, že většina lidí, ať už homosexuálních či heterosexuálních, přestávají potlačovat svou pravou sexuální orientaci a stávají se otevřenějšími.

Nejpřesnějším ukazatelem pro určení pohlavní orientace jedince je *sexuální prožívání*. Jedná se o nejnítěrnější záležitost jedince, jehož náplní jsou různé sexuální sny, fantazie a přání. [Janošová 2000: 17-18] Mnoho homosexuálních žen, se kterými jsem měla možnost mluvit, měly už jako děti často erotické představy o svých kamarádkách, učitelkách nebo jiných osobách stejného pohlaví.

„Mezi dětmi jsou běžné sexuální hry, které jsou spojeny s potřebou sebeidentifikace. Do prepuberty často mívají bisexuální ráz. Také za pozdějšími sexuálně laděnými hrami se mohou skrývat erotické představy, které nemusí být jednoznačně orientovány na jedno pohlaví. Z hlediska sexuální identifikace bývá považováno za významnější to, co ve fantaziích převažuje.“ [tamtéž]

---

¹²Neboli zjištění (homosexuálně zaměřená prostituce).

¹³Anthony Giddens (1938), britský sociolog, autor teorie „Třetí cesta“ a velký zastánce globalizace.

1.4 Mužská a ženská homosexualita

Když jsem poznala Janu, tak jsem byla již několik let vdaná. Nejdříve jsem jen myslela, že jsme kamarádky, pak jsem pochopila, že mi dělají dobře její dotyky. Ale uvědomila jsem si, že jsem lesbická, až několik let potom, co jsme se poprvé milovaly.

Monika [Procházka, 2002: 6]

Ženská homosexualita se označuje někdy jako saphismus (podle homosexuální básnířky Sapphó, viz výše), lesbismus či tribadie. U mužské homosexuality se můžeme setkat s pojmy androfilie či uranismus. Jako vulgární označujeme pojmenování buzerant, teplouš, bukvice, apod.

V poslední době se obecně pro homosexuály používá termín gay (původně slovo pochází z anglického „veselý“).

Můžeme se setkat také s termínem „třetí pohlaví“. Výraz bývá ale odmítán, jelikož chápe homosexuála jako zvláštní druh mezi mužem a ženou. Homosexuál si je své orientace a své pohlavní role ale dobře vědom. Dále pak tento výraz přilévá do ohně, jelikož podporuje představu o zženštilých gay mužích a drsných lesbických ženách. [Procházka, 2002: 6]

Pohled na mužskou a ženskou homosexualitu může být v různých společnostech odlišný. Můžeme se setkat například s tím, že pro homosexuální ženy platí jiná pravidla než pro homosexuální muže. Obecně však platí, že je ženská homosexualita přijímána veřejností daleko více než mužská homosexualita. V České republice jsou zaznamenány negativní postoje spíše ke gayům než k lesbičkám. Možná je to i tím, že lesbické ženy nejsou po fyzické stránce tak výrazné jako gayové. Jejich náklonnost k osobě stejného pohlaví není až tak odsuzována, jelikož polibky na tvář, či objetí, jsou mezi ženami brány jako přirozené.

1.5 Bisexualita

V souvislosti s homosexuálním chováním je důležité zmínit ještě samostatnou oblast a tou je bisexuální chování.

Velký sociologický slovník vysvětluje bisexualitu jako „sexuální zaměření na osoby stejného i opačného pohlaví“ [Petrušek, Maříková, 1996: 383].

Fenomén bisexuality je dnes možná ještě složitější pochopit, než pochopit samotnou homosexualitu, a existuje značný rozpor v definicích bisexuality. V odborných kruzích se setkáme se dvěma přístupy. Jeden tvrdí, že je možné se opravdu zamilovávat střídavě do mužů i žen. Druhý bisexualitu vidí jako určitou podobu egodystonní homosexuality.[Koucká, 2006: 29-31]

Přední čeští sexuologové Jaroslava Pondělíčková–Mašlová a Petr Weiss rovněž zastávají opačné názory. Podle Weisse bisexualita neexistuje, existuje pouze bisexuální chování. Homosexuální orientace je pro bisexuály natolik nepřijatelná, že se pokoušejí adaptovat na heterosexuální orientaci. Nejspolehlivější odpovědí na to, zda je dotyčný homosexuál nebo heterosexuál je fáze zamilování. Protože zamilovanost si nemůžeme naordinovat, je to zcela přirozené a spontánní. Pondělíčková–Mašlová tvrdí, že bisexualita existuje, ale jen ve výjimečných případech. Ve většině případů, se jedinci bisexuálními nazývali proto, aby mohli mít dítě nebo se například báli reakce okolí. [Koucká, 2006: 29-31]

Jedinců, kteří se považují za bisexuály, stále přibývá. Můžeme říct, že je to trend dnešní společnosti a někdy i určitá snaha zaujmout okolí. Bisexuálové se snaží integrovat do majoritní společnosti, ale zároveň mít pochopení u homosexuálů. V České republice se začleňují do různých lesbických a gay hnutí, avšak o nějaké specializované bisexuální organizaci nelze mluvit.[Beňová, 2007: 5]

Často se setkáváme s pojmem pseudohomosexualita. Jedná se o homosexualitu, která pouze nahrazuje heterosexuální chování, které je v daných podmínkách znemožněno (například ve věznicích).

1.6 Comingout

Když jsem se zamilovala do Jany, nechtěla jsem tomu věřit. Nenapadlo by mě, že právě ona pro mě může tolik znamenat. Stejně, a přece více, než můj muž Tomáš. S hrůzou jsem si kladla otázku, zda jsem opravdu bisexuální nebo jestli všechno zase zmizí mávnutím proutku. Přála jsem si Janu nikdy nepotkat, ale zároveň jsem se své představy hrozila. Navíc, kdybych nepoznala jí, možná by to byla nějaká jiná.

Milena[Procházka, 2002: 8]

Slovo *comingout* je anglický termín, který se používá v souvislosti s homosexualitou. Doslova přeloženo znamená vyjít ven, vyjít najevo. Termín tedy vyjadřuje situaci, kdy vyjde

najevo sexuální orientace. Nejedná se pouze o přijetí sexuální a citové orientace, ale zahrnuje také proces, kdy se o s někým o tuto zkušenost podělíme.

Každý člověk, ať má jakoukoli orientaci, prožívá svůj comingout. Jedná se o období, kdy začíná vnímat svou individualitu i svou sexuální orientaci. Toto uvědomování si svého já začíná v období puberty a na počátku adolescence. Může ale nastat i v pozdější fázi života. Důvodů, proč tomu tak je, může být několik. Jedinec přebírá vzorce chování od dřívějších generací a až v pozdějším věku si položí otázku, jestli to tak opravdu sám cítí. [Janošová, 2000: 20]

„Comingout představují dvě hlavní fáze, jež lze rozdělit do pěti bodů, kterými většinou jedinec postupně prochází a které se mohou prolínat

1. Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:
  - a. Precomingout – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit;
  - b. Vlastní comingout – člověk pojmenuje svou odlišnost, svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku
2. Uspořádání života v jejím souladu:
  - a. Fáze explorace – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace;
  - b. Fáze partnerství – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince;
  - c. Fáze integrace – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti“ [Janošová, 2000: 20 - 21].

V průběhu comingoutu mohou nastat dvě možnosti. Jedinec se buď dostane do páté fáze comingoutu, homosexualitu přijme, vezme ji jako fakt, přizná se k ní rodičům nebo přátelům. Začne hledat svého životního partnera a může se stát opravdu šťastným. Jinou možností je, když se jeho postup zastaví u nižších fází. Tento jedinec své pravé zaměření potlačuje, tají ho před okolím a zůstává sám nebo dokonce žije dvojí život, který má zakrývat ten skutečný. Činí bohužel nešťastného nejen sebe, ale i okolí, pro které může být jeho chování nepochopitelné.

„Obecně platí, že u žen je proces dozrávání sexuality pomalejší než u mužů. Plné sebeuvědomování homoerotického zaměření může u žen na dlouho zastřít touha po dítěti a radost z mateřství.“ [tamtéž]

Proces comingoutu je individuální záležitostí, kdy záleží na tom, jaký máme vztah s rodiči, se spolužáky, kde žijeme nebo třeba čemu se věnujeme.

V dnešní době je velmi důležitá vazba mezi rodičem a dítětem. Není jednoduché si získat dobré sociální postavení, dobrou práci, materiálně se zajistit, aniž bychom ze strany rodiny nebyli podporováni. Rodič ukazuje dítěti cestu života a je pro něj oporou ve složitých životních situacích. Pokud ve chvíli, kdy rodičům jeho potomek oznámí, že je orientován „jinak“, je jejich reakce negativní, může to proces comingoutu pozastavit. Rodičům se tímto hroutí jejich plány se svými potomky, představy o vnučatech a budoucnosti rodiny a bojí se také reakce okolí.

„Celou pubertou si prošla s těmito krátkodobými vztahy a teprve v 19 letech mi při našem jednom čajovém dýchánku řekla onu věc, která by mě o mé dceři nikdy nenapadla: „Mami, jsem teplá!“ Z toho šoku mi vyletěla tak rázně ruka nahoru, že jsem si převrhla na stůl svůj čaj. Po utření stolu jsem, ani nevím proč, řekla: „Jejda, asi na tebe něco leze, tak se zachumlej do postele!“ Ona se jen usmála a odpověděla: „Mami, chci tím říct, že jsem na holky!“ Musela vidět, jak se na mém bledém obličejí vystřídalalo plno různých emocí a jak se na něm usadilo překvapení.“

Alena [prozeny.cz]

„Comingout tedy jedince směřuje k vyrovnání se s daností a k odpovídajícímu vyladění jeho života. Čas přináší postupný nadhled a nabízí nové možnosti.“[Janošová, 2000: 25]

1.7 Homosexualita a normalita

Lidé se vždy chovali ať už ve větší či v menší míře xenofóbně k něčemu novému a jinému¹⁴. Zpravidla považujeme za „normální“ to, na co jsme zvyklí a co naše blízké okolí vnímá jako „normální“. Jako přirozená a tradiční sexuální orientace je chápána heterosexuality. Homosexualita je většinou brána jako odlišná a „nenormální“.

Abychom se lépe orientovali ve světě, osoby kolem nás a věci kolem nás máme tendenci kategorizovat a zaškatulkovávat. Vytvořili jsme si duální systém sexuální orientace,

---

¹⁴ Xenofobie - abstraktně termín vyjadřující strach z neznámého, či z cizích věcí.

kde na jedné straně leží heterosexuality a na druhé straně homosexualita. Mezistupněm je bisexuality. Podle mnoha odborníků na problematiku homosexuality se můžeme dovědět, že existuje jakési spektrum sexuality, kde je jak jednoznačně vyhraněná heterosexuality a homosexualita, ale kde přitažlivost k osobám stejného pohlaví může existovat na různém stupni a může spoluexistovat s přitažlivostí k osobám jiného pohlaví. [Ondrisová, Šípošová a Červenková, et al. 2002: 14-15] Znamená to tedy, že někdo je méně „normální“ než ten druhý, protože jej více přitahuje stejné pohlaví?

Řekla bych, že existují dva pohledy na to, co je „normální“ Jednak je to náš vlastní individuální názor na normalitu. Každý z nás považujeme za „normální“ něco jiného. Někomu přijde „normální“ vstávat ráno v 5 hodin, někomu přijde „normální“ vstávat až v poledne. Pro heterosexuální ženu je „normální“ a přirozené milovat muže, pro homosexuální ženu zase milovat ženu. Ale daleko silnější vliv na celkový obraz normy nám utvářejí média, politika, kultura i umění.

Někteří lidé svou orientaci skrývají a raději se vydávají ze heterosexuální. Toto popírání vlastního já a své identity může být způsobeno mimo jiné i takzvanou heteronormativitou neboli heterosexismem. Jedná se o kulturně a společensky vytvářenou normu heterosexuality, podle níž pak jsou poměřováni lidé jiných sexuálních orientací.¹⁵ Může se jevit velmi nenápadně. Je to třeba předpoklad, že všichni v našem okolí jsou automaticky heterosexuální. Jako příklad uvedu situaci, kdy se chlapec ve škole zeptá své spolužačky, jestli má přítele, aniž by ho napadla varianta, že by mohla mít také přítelkyni.

Heteronormativita je udržována pomocí společenských institucí, jako je škola, právní systém nebo zdravotnická zařízení. Masmédia udržují a také odrážejí kulturní heterosexismus.[Ondrisová, Šípošová a Červenková, et al. 2002: 36] Udávají nám, co je a co není „normální.“

2 Teorie o vzniku homosexuality

Máma si dělala výčitky, jestli mě budoucí zaměření nezpůsobila, když se s otcem – alkoholikem rozvedla, protože jsem neměla mužský identifikační vzor.

Veronika [Procházka, 2002: 7]

---

¹⁵ Podrobněji k této tématice např. na www.feminismus.cz

Tato kapitola je zaměřena na teorii vzniku homosexuality, jelikož je o tomto tématu ve společnosti velmi diskutováno, a bude souviset s následující kapitolou Homosexualita v kulturním a společenském kontextu.

V homosexuální menšině se můžeme setkat s homosexuály, kteří svou orientaci berou jako něco, s čím se narodili, jako kus svého já, které měli odjakživa. Můžeme najít ale i homosexuály, kteří původ své orientace nechápou či dokonce svalují vinu na společenské vlivy. Co si o tom však myslí široká veřejnost či třeba rodiče homosexuálů? Názory společnosti jsou zajímavé, ale výzkumy vědců mají pro nás daleko větší význam. Uvedme nejznámější hypotézy, o nichž se dnes diskutuje nejčastěji.

2.1 Genetické dispozice

Při hledání příčin homosexuality obrátil americký badatel Kallman pozornost k dědičným vlivům¹⁶. Vyšetřil sexuální orientaci několika jednovaječných dvojčat a zjistil stoprocentní shodnost. Jestliže bylo homosexuální jedno dvojče, bylo homosexuální i to druhé a naopak a to i přesto, že vyrůstalo od narození v jiném rodinném prostředí. S touto teorií mnoho jiných odborníků souhlasilo, avšak došli k nižším procentům shodnosti. [Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 27]

Potvrdili to také odborníci ze Sexuologického ústavu v Praze, kteří tvrdí, že: „Určitá genetická podmíněnost homosexuality nepochybně existuje, nikoli však jednoznačně. I u jednovaječných dvojčat platí, že je-li jedno z nich homosexuální, je pravděpodobnost 40 % až 60 %, že druhé dvojče bude také homosexuální. U dvouvaječných dvojčat je tato pravděpodobnost ještě podstatně nižší.“ [tamtéž]

Další výzkumy uvádí podobně zajímavé závěry o genetických dispozicích homosexuality. Například v roce 1993 vědci Hamer a LeVay, z Národního ústavu pro výzkum rakoviny v USA, zjistili, že na hrotu dlouhého raménka pohlavního chromozomu X v oblasti označované Xq 28 se zřejmě nachází gen nebo geny, které jsou odpovědné za homosexuální orientaci. V případech, kdy u homosexuálních mužů byla nalezena příslušná

---

¹⁶ Originál in: KALLMAN, Franz J. Comparative Twin Study on the Genetic Aspect of Male Homosexuality. *The Journal of Nervous and Mental Disease* CXV, 4, April 1952, s. 283.

shoda alel, byli zjištěni v příbuzenstvu z matčiny strany další homosexuální jedinci. Žádný analogický rozdíl však nebyl nalezen mezi homosexuálními a heterosexuálními ženami. [Janošová, 2000: 26]

2.2 Vývoj jedince v prenatalním období

Mezi objekty zájmu dalších významných teorií se staly neuroendokrinní vlivy, konkrétně vliv produktů žláz s vnitřní sekrecí na nervový systém. V sedmdesátých letech minulého století zjistil německý endokrinolog Dörner, že pokud se naruší vývoj sexuálních center mezimozku v době jejich vytváření během nitroděložního života, lze vyvolat homosexuální chování v dospělosti. Výzkum probíhal za pomoci pokusů na krysách a přenést výsledky z těchto pokusů na člověka můžeme jen velmi opatrně, jelikož „homosexuální chování krysy představuje jen elementární projevy typické pro kopulační jednání opačného pohlaví a nelze je srovnávat s velmi komplikovanými projevy homosexuality lidské“. [celé srovnej in: Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 27-28]

„Formování sexuální diference centrálního nervového systému, především příslušných center mezimozku, probíhá v období mezi 4. a 6. měsícem prenatalního vývoje.“ [Janošová, 2000: 27] Podle některých teorií dojde v určitém období, které trvá asi jeden týden k hormonální nevyváženosti. Například Kaplan, který se zabýval měřením testosteronu u prenatalního plodu, zjistil, že u plodů později heterosexuálních mužů je vyšší počet testosteronu než u homosexuálních mužů. Naopak u žen homosexuálních byla hladina testosteronu vyšší než u žen heterosexuálních. Změna sexuálního chování může nastat narušením hladiny pohlavních hormonů v krvi plodu, ale také například podáváním různých léků nebo i stresem. Dörner zjistil, že za války byl zvýšený výskyt homosexuality u mužů narozených za války. Jako příčinu uvádí vysokou míru stresu, kterému byly vystaveny matky těchto homosexuálů [tamtéž].

2.3 Vliv společenských faktorů a výchovy

„Nejvíce současných odborníků se shoduje na tom, že prostředí může ovlivnit predispozice k určitému sexuálnímu založení pouze v prvních letech života jedince (asi do 3.

roku dítěte). Působí na ně pravděpodobně rodičovské chování, event. i další psychogenní faktory“ [Janošová, 2000: 28].

S myšlenkou vlivu prostředí na vznik homosexuality se ztotožňují i různé křesťanské teorie. Například Daniel Ange, autor duchovní literatury, uvádí, že společenské faktory mohou mít vliv na vznik a rozvoj sexuální orientace. Pokud svět považuje homosexualitu za naprosto normální, může v jedinci probudit latentní tendence k homosexualitě. [Ange, 1995: 15-17]

Teorii pozdějšího vlivu rodinných vztahů zastává například sociolog Lewis Yablonsky. Ve své knize *Otcové a synové*, která vyšla roku 1995, vysvětluje mužskou homosexualitu přítomností dominantní matky a slabého nebo chybějícího otcovského vzoru v dětství [Janošová, 2000: 28]. K tomuto názoru se přibližují i naši přední sexuologové Pondělíčková-Mašlová a Brzek, kteří tvrdí, že homosexuálové často považují chování některého z rodičů za nepřirozené a nenormální. „Naši pacienti často mluví dost nepříznivě o svých otcích – buď je považují za nepřiměřeně tvrdé, nebo jim v dětství neimponovali z jiných důvodů, a nebyli tedy přitažliví jako vzor k napodobení, nebo při jejich výchově chyběli.“ [Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 28]. Ve výpovědích homosexuálů ale můžeme najít i nepříznivé hodnocení matek. „Buď se chovala tak, že jako předobraz budoucí partnerky vzbuzovala spíše úzkost, nebo naopak dítěti imponovala příliš (často na rozdíl od otce), příliš se nabízela jako příklad k napodobení“ [tamtéž].

Psycholožka Elisabeth Moberlyová zastává názor, že pozdější homosexualita je důsledkem nedostatku stejnopohlavní lásky v dětském věku.¹⁷ Homosexuální orientace má nahradit předchozí deficit. Dle této teorie by však homosexualita nebyla celoživotně neměnná, ale pouze určitou fází opožděného vývoje.

2.4 Teorie svedení

Dnes se už stále méně odborníků přiklání k této teorii, podle níž může být příčinou homosexuální orientace svedení v období dospívání [Janošová, 2000: 29]. Dodnes se však často objevují ve spojení s nepřátelskými postoji k homosexuálním lidem. U žen se připouští vznik homosexuálního založení vlivem negativního sexuálního zážitku. Podle autora textu

---

¹⁷Srovnej: MOBERLY, Elisabeth. *Homosexuality: A New Christian Ethic* (1983), James Clarke & Co. ISBN 978-0-227-67850-3

Problém homosexuality ve světle evangelia, Vojtěcha Tůmy, se dívky, které byly v období psychického dozrávání pohlavně zneužity, stanou často prostitutkami nebo lesbičkami [Tůma, 1996: 23].

Sice ještě neexistuje výzkum, který by vysvětlil dopodrobna původ homosexuální orientace a poskytl společnosti jednotnou verzi teorie o jejím vzniku, ale je možné, že brzy před nás vědci předstoupí a tuto nejasnost světa ozřejmí. Toto vysvětlení by pak mohlo stát rovnocenně proti tezím, které homosexualitu popírají a zesměšňují. Například v dodatku křesťansky založené knihy *Řešení existuje* od Dona Schmierera, by pak možná tvrdošíjně nestála na otázku: „Jak poznám, jestli jsem homosexuál?“ odpověď: „Nejste. Neexistuje důvěryhodný doklad o tom, že by se někdo narodil jako homosexuál.“¹⁸

2.5 Léčba homosexuality

Homosexualita byla po dlouhé období chápána jako nemoc a probíhaly různé pokusy o její léčbu¹⁹. Zásadní zlom nastal roku 1992, kdy byla homosexualita vyřazena z Mezinárodní klasifikace nemocí a přestala být brána jako nemoc, či zdravotní porucha. V současnosti se většina odborníků, kteří se zabývají touto problematikou, domnívají, že homosexuální orientaci nelze změnit a odmítají jakékoliv snahy o její léčbu. Přesto se však najdou tací, kteří se ji „vyléčit“ pokoušejí.

V roce 2003 byla na základní a střední školy v České republice nevyžádaně rozesílána publikace s názvem *Terapie homosexuality*, nesoucí podtitul: *Rádce pro postižené a poradce* (občanským sdružením Exodus). Publikace, která je překladem z originálu nizozemského katolického psychologa Gerarda J.M. van den Aardwega, měla negativní ale i kladné ohlasy.²⁰ Mnoho katolických či jiných náboženských skupin o sobě tvrdí, že dokážou homosexualitu vyléčit.²¹ Nastává otázka, jestli by si sám homosexuál přál být léčen, nebo být jiné orientace.

---

¹⁸ Srovnej: SCHMIERER, Don. *Řešení existuje*. Občanské sdružení ACET (AIDS Care Education Training), Chrudim 2005, 174s.

¹⁹ V odborné literatuře se můžeme setkat s různými experimenty, kterými se lékaři v dřívějších dobách pokoušeli homosexualitu vyléčit. Domnívám se, že vysvětlení jednotlivých typů léčby není pro účel mé práce podstatné.

²⁰ česky: *Terapie homosexuality. Rádce pro postižené a poradce*. 2003, pro občanské sdružení Exodus vydalo Hnutí pro život ČR, ISBN 80-239-1403-0. Anglicky *The Battle for Normality: A Guide for (Self-)Therapy of Homosexuality*. 1997, Ignatius Press, San Francisco.

²¹ Homosexuálního jedince, kterého se snaží svou filosofií odříkání dostat na „druhý břeh“ však pouze falešně adaptují na jinou orientaci. Po určité době znovu začne tento jedinec být přitahován osobou stejného pohlaví. Jelikož si toto tragické selhání bere osobně, může se dostat do depresí, úzkosti či se pokusit o sebevraždu.

Podle Jaroslavy Talandové, která provedla v roce 1997 výzkum života lesbických dívek a žen, jsou většinou tyto ženy se svojí orientací spokojeny. Ze souboru 111 lesbických žen, které udržují kontakt s jinými orientovanými ženami různého rozsahu (například členství v organizacích, odebírání časopisu) uvedlo 86 % respondentek, že je se svojí orientací spokojeno a že by si ani nepřály ji změnit. Pouze 10 % z těchto žen uvedlo, že by tuto možnost využily v minulosti, aby se vyhnuly comingoutu a vysvětlování své orientace rodičům. Zbývajících 14 % žen by této možnosti změnit svou orientaci využilo [Talandová, 1997]. Tento výzkum soustředěný pouze na lesbické ženy dokázal, že většina homosexuálně orientovaných dívek a žen je se svojí orientací spokojena.

3 Homosexualita v kulturním a společenském kontextu

V historii můžeme najít období, jež byla k homosexuálům vlídnější (obligatorně starověk či například renesance) ale i časy obzvlášť tvrdé (středověk). Dějiny homosexuality jsou bojem za lidskou svobodu a ale i snahou zrovnoprávnit jiný druh lásky. Mnoho uměleckých ikon, myslitelů, filosofů a jiných osob, kterým jejich homosexualita nijak nesnížila jejich lidské kvality, bylo zesměšňováno, pronásledováno a vyslýcháno anebo za ni zaplatili svým životem²².

3.1 Homosexualita v lidských dějinách

Homosexualita není v lidské společnosti ničím novým, existovala už od pradávna. V dřívějších dobách se setkáváme s homosexualitou výlučně jako s homosexuálním chováním a praktikami. Těžko bychom ale mohli považovat toto chování za důsledek sexuální orientace. Homosexuální aktivita byla sice součástí mnoha přírodních kultur, nemůžeme však tvrdit, že tak konali, ze své vlastní vůle.

O prehistorické době máme velmi málo informací, a proto se vědci rozhodli studovat současné primitivní společnosti. Vědci Ford a Beach prozkoumávali etnologické prameny vypovídající o šestasedmdesáti současných primitivních kulturách z různých částí světa. Dvacet sedm kultur homosexualitu zamítalo a potlačovalo, ať už zesměšněním, nebo přímo trestem smrti. V ostatních devětačtyřiceti kulturách homosexuální chování potlačováno nebylo. Někde se setkali dokonce s rovným postavením heterosexuálních styků

---

²² Mezi umělce s homosexuálními sexuálními sklony lze zařadit např. Leonarda da Vinci (1452-1519, italský renesanční malíř a vynálezce), Caravaggio (1571-1610, italský barokní malíř), Paul Verlaine (1844-1896, francouzský „prokletý“ básník), nebo například Oscar Wilde (1854-1900, v Anglii působící dramatik a básník irského původu).

s homosexuálních a výhradní formou homosexuality před uzavřením manželství. [Janošová, 2000: 67]

Nejenom, že se homosexuální chování bylo privilegiem pro vysoce postavené osoby ve starověkém Řecku, ale i dnes například u společenství Chukchi na Sibíři, kde je homosexualita obecně zamítána, má toto privilegium pouze šaman [Janošová, 2000: 36]. Homosexuální vztahy zahrnující věkově strukturované stejnopohlavní praktiky, tedy vztahy mladšího muže se starším se zřejmě vyskytovali na mnoha místech světa. Například bychom tyto praktiky našli ve starověké Číně, Japonsku, islámské oblasti a v některých indoevropských kulturách. [tamtéž]

Snad nejznámější historické období, kdy byla homosexualita na rovnocenném postavení s heterosexuální, je období starého Řecka. „Ženy tehdy měly málo důstojné postavení ve společnosti. Jejich posláním bylo především rodit děti, a to nejlépe syny. Tak ženatý muž mohl mít vedle své manželky neutajovaný vztah s mladým chlapcem.“ [celé srovnej in: Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992:105-106]. Podobné postoje jako ve starověkém Řecku byly i ze začátku v Římě. Homosexualita byla po určitou dobu trpěna jako zvyk z doby starého Řecka, postupně však byla ale chápána jako projev nedostatku mužnosti²³.

S šířením křesťanství začalo i pronásledování homosexuálů. Tento stav trval od středověku až do raného novověku. „Křesťanství, které v principu vykazovalo sexualitu vždy jen do věrného a nerozlučného manželství, mělo samozřejmě od počátku záporný postoj k homosexualitě“ [Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992:107]. S rozvojem přírodních věd se postupně měnila vidina homosexuality jako úchylinky v názor, že se jedná o nemoc, kterou je třeba vyléčit. Homosexuálové byli zavíráni do léčeben nebo psychiatrických ústavů. Vrcholem teroru vůči homosexuálům nastala doba nacistické genocidy. Během fašismu bylo odsouzeno okolo 50 000 gayů a 10 000 z nich skončilo v koncentračních táborech. [Janošová, 2000: 36]

Po 1. světové válce a hlavně po 2. světové válce se začali homosexuálové v Evropě a později i na americkém kontinentě sdružovat a zakládat homofilní organizace [Kaňka, 2000: 3]. Po 2. Světové válce začal v mnoha státech proces odtrestňování homosexuality. Československo bylo jedním z prvních států, které zrušily zákony trestající homosexuální chování (1962, viz výše)²⁴. Celosvětovým popřením homosexuality jako nemoci bylo roku 1992 prohlášení Světové zdravotnické organizace. Homosexualita se stala vědecky podloženou další variantou sexuální orientace.

3.2 Homosexualita a křesťanství

Za bolševiků jsem vždycky odcházela z kostela nebo ze synagogy naprosto frustrovaná, protože jsem věděla, že tam nepatřím, už třeba jen pro ten neustálý důraz na manželství. I dnešní církev na mě působí takovým zvláštním domem, třeba konkrétně svým postojem

²³ Srovnej viz. SPENCER, Colin. *Dějiny homosexuality*. Slovart, Bratislava 1999

²⁴ Srovnej viz. PUTNA, Martin C. a kol. *Homosexualita v dějinách české kultury*. Academia, Praha 2011

k homosexualitě. Můžeme se hodiny a hodiny dohadovat o tom, jestli to bible zakazuje, nebo ne, ale právě v těchto debatách se podle mého vytrácí pokora. Vždyť Bůh mě takovou udělal, a pokud chce, abych taková byla, tak taková jsem a nebudu se snažit to změnit.

Helena [Janošová, 2000: 204]

Přijmout svou sexuální orientaci je pro věřícího člověka složitější než pro ateistu. Musí se vyrovnat nejen se složitým procesem comingoutu, ale i s přijmutím blízkého okolí a vlastním náboženským přesvědčením.

Pohledy na homosexualitu jsou v rámci jednotlivých církví různé a nejsou jednotné. Některé striktně uznávají pouze intimní vztah mezi mužem a ženou vedoucí k plození dětí. Některé církve možnost homosexuálního vztahu připouštějí, poukazují ale na nutnost, aby byl tento vztah monogamní.

Křesťanská odmítání homosexuálního chování se opírají o různé výklady Bible. Našli bychom mnoho publikací s rozdílnými postoji k homosexualitě²⁵. Výkladem Bible se podrobně zabýval teolog Daniel A. Helminiak, který dospěl k názoru, že k homosexualitě vlastně Bible žádné přímé stanovisko nezaujímá a rozhodně ji neodsuzuje [Helminiak, 2007: 121-122].

O homosexualitě se často mluví a pojednává jako o určitém typu postižení či handicapu. Odmítá se jakákoliv forma diskriminace, odsuzují se projevy homosexuálního chování. „Osoby se silnými homosexuálními sklony je třeba varovat hlavně před zatahováním nových osob do těchto praktik“ [Augustyn, 2005: 290].

Věřící křesťanští homosexuálové se někdy sdružují do různých křesťanských skupin. Jejich náplní jsou různé besedy o problematice homosexuality, pořádání výletů a jiné kulturní akce. U nás existuje sdružení Logos. Jedná se o ekumenické křesťanské společenství, působící v Brně a v Praze. Jejím cílem je zlepšovat podmínky pro věřící homosexuály a jejich přátele²⁶.

3.3 Homosexualita v umění

Náznaky postojů společnosti v daném období můžeme spatřit rovněž v umění. Řekla bych, že hlavním odrazem postojů společnosti nejsou samotná umělecká díla, ale spíše

---

²⁵ Jsem si vědoma, že toto téma je velmi obsáhlé a na vysvětlení této problematiky by bylo zapotřebí daleko více prostoru v této práci. Tuto oblast si nechávám otevřenou pro svůj další odborný výzkum.

²⁶ Viz podkapitola Gay a lesbické organizace. O sdružení Logos více na www.logos.gl.cz (Praha), nebo <http://logos-brno.stud.cz/kdo-jsme.html> (Brno)

způsob, jakým se společnost stavila k těmto dílům. Mnoho homosexuálních vztahů bylo inspirací pro významná literární, filmová nebo hudební díla.

Za nejstarší zobrazení homosexuálního vztahu bývá považováno intimní objetí dvou mužů z doby starověkého Egypta. Dílo vzniklo kolem roku 2400 před Kristem.²⁷

Velký rozmach uměleckých děl s touto tematikou zažilo období Antiky. Antická literatura obsahuje různé mýty o lásce mužů, milostnou poezii nebo satiru. Nejznámější příběhy najdeme v *Proměnách* od Ovidia.²⁸ Velmi proslulý je i *Faidros* od Platóna, kde Sokratés praví, že láska muže k chlapci je cestou za pravdou a k Bohu.²⁹ Zmíněná básnířka Sapphó psala milostnou poezii a jako první psala o lesbické lásce.³⁰

Ve středověké a renesanční literatuře se homosexuální chování chápe jako hřích sodomie.³¹ Mnoho příběhů a legend z této doby často popisují příběh dvou rytířů a jejich celoživotní přátelství, ale vidět v něm náznak homosexuálního páru můžeme jen obtížně, jelikož to daná doba odsuzovala.

Velký vliv na rozvoj erotické literatury všech žánrů včetně homosexuální tematiky měl vznik knihtisku (14-15. stol). Až do poloviny 20. století se homosexuální orientace umělců projevovала jen velmi zřídka a nepřímou. Mezi nejznámější umělce této doby patří například Leonardo da Vinci, Caravaggio, Paul Verlaine nebo třeba Oscar Wilde (viz. výše).

Sklonek 19. a 20. století přináší rozmanité homoerotické umění ve všech oblastech. Mužskou homosexualitu oslavoval například Walt Whitman ve díle *Stébla trávy*.³² O nešťastné platonické homosexuální lásce psal Thomas Mann.³³ Ikonami homosexuálů a gay pride hnutí se stali například hudebníci Elton John, Freddie Mercury či George Michael. U nás je svojí orientací proslulá třeba zpěvačka Aneta Langerová, moderátor Václav Moravec, výtvarník Andy Warhol nebo tanečník Yemi A.D.

4 Současné postoje české společnosti k homosexualitě

---

²⁷Podrobněji k této tematice například na: <http://vesmir.cz/clanek/jina-laska-ve-starem>

²⁸Česky: *Proměny* / Publius Ovidius Naso; [z latinského originálu přeložil, poznámkami a seznamem vlastních jmen opatřil Ivan Bureš]. Vyd. 3., Praha: Plot, 2005. 480 s.

²⁹Česky: *Faidros* / Platón; [z řeckého originálu přeložil František Novotný]. 5., opr. vyd., Praha: OIKOYMENH, 2000. 85 s.

³⁰Například: *Písně z Lesbu / Sapphó*; [přeložil Ferdinand Stiebitz]. Vyd. 4., dopl., Praha: Československý spisovatel, 1978. 149s.

³¹V Bibli se můžeme dočíst, že město Sodoma zničil Hospodin pro nemravnost obyvatel. Sodomie je odvozena od názvu tohoto města a název se užíval pro mnoho různých úchylek, například pro incest, zoofilii nebo homosexualitu (v té době branou jako sexuální úchylku). [Capponi, Hajnová a Novák, 1994: 125]

³²Česky: *Stébla trávy* : (výbor) / Walt Whitman; [z anglického originálu přeložili Jiří Kolář a Zdeněk Urbánek]. Hradec Králové: Cylindr, 1998. 277 s.

³³Německý prozaik a esejista (1875-1955), nositel Nobelovy ceny za literaturu. Homosexuální motivy jsou časté např. v jeho románu *Buddenbrookovi: úpadek jedné rodiny* (1901), či v novelách *Tonio Kröger* (1903), nebo *Smrt v Benátkách* (1912).

Postoje států a s tím související právní normy týkající se homosexuality a homosexuálního chování se stejně jako tomu bylo v minulosti i dnes značně liší a vyvíjejí. Spektrum tolerance homosexuality je široké, od tolerantních států, které poskytují homosexuálům stejná práva jako heterosexuálům, až po státy, které stále trestají homosexuální chování trestem smrti. Českou republiku bychom mohli umístit do tohoto rozmezí přibližně doprostřed. Nevnímá homosexualitu jako trestný čin, ale také neposkytuje rovnocenné postavení všech lidí bez ohledu na sexuální orientaci. Homosexuálové u nás nemohou adoptovat či si osvojit dítě. Lesbické ženy nemohou podstoupit umělé oplodnění. Jediné, co bychom mohli zahrnout do snahy zlepšit životní podmínky homosexuálů je zatím pouze přijetí zákona o registrovaném partnerství. Z toho pramení otázky zda je to postačující.

4.1 Nerovnosti heterosexuálního a homosexuálního páru v ČR

Heterosexuální pár dostává od státu všechny možné výhody. Tyto výhody mají svou tradici a byly poskytovány odjakživa. Homosexuálové si však svá práva museli tvrdě vydobýt a dokázat společnosti, že nejsou nikterak nemocní. Mylně se však můžeme domnívat, že jejich práva se vyrovnají právům heterosexuálních osob.

4.1.1 Právní podmínky homosexuálů v minulosti a dnes

To, jak je daný stát tolerantní k homosexualitě, se nejlépe odráží v zákonech, které se k ní vztahují. Ke vzniku zákonů, které homosexuálům jejich životní podmínky zlepšují, pomáhá zvyšující se tolerance občanů a úroveň jejich informovanosti a zájmu, týkající se této problematiky. Můžeme obecně říci, že se tato situace stále zlepšuje.

Stejně jako tomu bylo i v jiných státech byla u nás homosexualita v minulosti tvrdě trestána. Během vlády Karla IV., kdy vrcholil kulturní rozkvet země, byl zaveden roku 1353 tzv. Karolínský trestní kodex.³⁴ Kodex postihoval stejnopohlavní styk smrtí. Platnost tohoto kodexu trvala až do roku 1787, kdy jej zrušil Josef II. Homosexualita sice přestala být od této doby u nás i ve většině jiných evropských států trestána smrtí, nepřestala být však postihována. Velmi nepříznivé období pro homosexuály byla druhá světová válka. Od roku 1938, kdy naše země byla okupována, došlo ke zpřísnění trestů. Homosexuálové byli posíláni do koncentračních táborů a byli označeni růžovým trojúhelníkem.³⁵[Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 111]

---

³⁴Karolínský trestní kodex, Majestas Carolina, Karlův majestát, pozdější označení základního zákona (ústavy) Českého království, vypracovaného asi 1350–1353 experty pod přímým vedením Karla IV. Ve 109 tematických článcích vymezil rozsah královských práv a hospodářského zajištění panovnické moci.

³⁵Růžový trojúhelník se stal v 70. letech 20.století rovněž jedním ze symbolů homosexuálního hnutí.

Po roce 1961 u nás přestala být homosexualita posuzována jako trestný čin (viz. výše). Zasloužili se o to pražští sexuologové Kurt Freund³⁶ a Karel Nedoma. Neznamenalo to však, že homosexuální styk byl trestního postihu zbaven úplně. § 244 trestního zákona stanovil, že trestný styk s osobou stejného pohlaví je spáchán, pokud „ (...) jej uskutečnila osoba starší osmnácti let s osobou, která dosud osmnáctý rok nedovršila, dále když bylo zneužito závislosti druhé osoby, nebo poskytl-li či přijal-li někdo za homosexuální styk úplatu, a také tehdy, jestliže homosexuální styk budil veřejné pohoršení.“ [Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 112] Tento přístup a se ale neosvědčil a mohl se různě interpretovat. Tak například, když spolu byli dva partneři mladší osmnácti let, jejich styky nebyli trestné, ale pokud byl však jeden z nich starší, jednalo by se o trestný čin. Od 1. 7. 1990 byl § 244 zrušen a „homosexuální chování je po trestně právní stránce posuzováno stejně jako chování heterosexuální“ [tamtéž].

Homosexualita přestala být trestná, ale na cestě k lepším podmínkám je ještě hodně pozadu. Dostatečná podpora státu přišla pouze v souvislosti s odsouhlasením registrovaného partnerství(2006, viz. výše).

Moderní evropské státy dnes už obligatorně homosexualitu netrestají. V některých státech a společnostech je ale stále stejnopohlavní sexuální styk trestný. Například v několika muslimských státech jako Iránu či Nigérii hrozí osobám, které vykonají homosexuální styk trest smrti. Změnit tyto podmínky homosexuálů není jednoduché, jelikož v těchto silně nábožensky založených zemích, kde je nutné striktně dodržovat po staletí uznávaná pravidla, je šance na změnu velmi nízká.

4.1.2 Registrované partnerství

„Zákon o registrovaném partnerství je nepřístupným zvýhodněním jedné skupiny občanů země oproti skupinám jiným.“ Václav Klaus³⁷

Svazek dvou osob může mít z pohledu práva různou podobu. Dvě osoby spolu mohou žít zcela neformálně a takzvaně „na psí knížku“ nebo se může jednat o svazek formální, ze kterého vyplývají zákonem stanovená práva a povinnosti. Našli bychom několik států, kde mají homosexuálové mnoho práv, které byly v minulosti přiznávány pouze heterosexuálním párům. Právní formy těchto svazků se ale v jednotlivých státech liší. Stejnopohlavní manželství můžeme najít například ve Švédsku, kde jsou stejná práva a povinnosti homosexuálních párů i heterosexuálních. Ve větší míře však státy volí spíše cestu takzvaného registrovaného partnerství. I zde platí, že registrované partnerství může mít různé podoby. Obecně ale poskytuje homosexuálním partnerům jen omezený rozsah práv oproti tradičnímu manželství.

³⁶ Kurt Freund, československý a kanadský sexuolog, byl odpůrcem léčby homosexuality a jeho studie pomohli k postupné dekriminalizaci homosexuálních styků

³⁷Odůvodnění prezidenta Václava Klause o vetování zákona o registrovaném partnerství v roce 2006, více na www.klaus.cz

I přesto, že se značným způsobem u nás snažili představitelé katolické církve zabránit přijetí zákona o registrovaném partnerství a odmítali konzervativní krok, jak stabilizovat párové soužití, zákon byl po dlouhých projednáváních i vetu prezidenta v roce 2006 přijat. Návrh tohoto zákona byl v parlamentu předkládán už od 90. let 20. století. Poprvé byl návrh zákona navržen v roce 1998 a poté ještě čtyřikrát. Vždy byl zamítnut. Návrh vyvolal vlnu diskusí jak mezi politiky, ale i v médiích. Nejvýraznějšími oponenty byli představitelé KDU-ČSL. Například Pavel Tollner, tehdejší poslanec KDU-ČSL, hovořil v této souvislosti o „nepřijatelné apotéze jednání homosexuálního, bisexuálního a jiných zvráceností.“ Hlavním argumentem odpůrců tohoto návrhu byl strach z případného oslabení postavení tradiční rodiny. Na projednávání a tvorbě znění zákona spolupracovali zástupci sdružení SOHO a později Gay iniciativy.³⁸ Změna nastala roku 2005, kdy byl zákon o registrovaném partnerství poslaneckou sněmovnou odsouhlasen, ale bohužel následně prezident tento zákon vetoval. Přesto ale došlo dne 16. prosince 2005 k přehlasování veta a zákon o registrovaném partnerství nabyl platnosti dne 1. července 2006.³⁹[celé srovnej in: Beňová, 2007: 17]

„Registrované partnerství (dále jen „partnerství“) je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 239/2008 Sb., (dále jen „zákon o partnerství“). Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasem svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství.“⁴⁰

Hlavním účelem registrovaného partnerství je úprava majetkoprávních poměrů. Oproti klasickému manželství neusiluje o naplnění rodičovství a výchovy dětí. [Janošová, 2000: 60] „Uzavřením registrovaného partnerství nedochází mezi partnery či partnerkami ke vzniku společného jmění a pozůstalé partnerky či partneři nemají nárok na vdovský či vdovecký důchod.“ [Beňová, 2007: 18] Partneři jsou znevýhodněni také v dědické a darovací dani.

Zákon přímo zakazuje, aby si mohl některý z registrovaných partnerů osvojit dítě, nebrání však svěřit vlastní dítě do jeho výchovy. Lesbickým ženám je zakázáno podstoupit umělé oplodnění. Odpověď na otázku, zda nakonec bude homosexuálním párům umožněno osvojit si dítě, je nejasná a bude velmi těžké tuto možnost legislativně prosadit.

Po přijetí zákona se začaly ozývat negativní názory, upozorňující na nedostatečnost, neúplnost a také na jisté diskriminační prvky. Zákonné uznání homosexuálních párů má význam hlavně v rovině symbolické a prohlubuje lidská práva jedince. [Beňová, 2007: 17-18]

---

³⁸ Viz kapitola Gay a lesbické organizace.

³⁹ Hned první den, kdy zákon nabyl platnosti, vstoupili do registrovaného partnerství dva muži a dvě ženy v Ostravě, za pět a půl roku vstoupilo do partnerství 1288 párů, z nichž 893 mužských a 395 ženských [Beňová, 2007: 17].

⁴⁰ Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů: zákon č. 115/2006 Sb.[online]. Dostupný z: http://www.pravnipredpisy.cz/predpisy/ZAKONY/2006/115006/Sb_115006.php. [cit. 2012-03-05]

4.2 Homosexuálové a výchova dětí

Ještě větší diskuse než zda povolit registrované partnerství se vede o možnosti adoptovat děti homosexuály. Našli bychom mnoho argumentů mluvících pozitivně pro adopci dětí ale mnoho i negativních. V oblasti rodinného práva, tedy v otázkách rodičovství a výchově dětí je stále mnoho pověr a předsudků o tom, co je „normální“⁴¹ a „nejlepší pro děti“. Spíše než u nás se zkoumáním dětí gayi a lesbami či stejnopohlavními páry zabývají desítky zahraničních studií. Navzdory názorům široké veřejnosti ale žádný z těchto výzkumů nezjistil, že by se děti, které jsou vychovávány homosexuály, potýkaly s většími problémy v oblasti formování sexuální a pohlavní identity ani další oblasti psychického vývoje. [Beňová, 2007: 19-20] Co však ale ze studií vyplynulo je, že děti potřebují dva milující rodiče, nehledě na jejich sexuální orientaci. Děti, které jsou vychovávány jedním rodičem, prospívají v určitých oblastech hůře než děti vychovávané dvěma rodiči.⁴²

4.2.1 Adopce dětí homosexuály

V mnoha státech je povolena adopce homosexuálními páry (v Evropě např. Belgie, Dánsko, Nizozemsko, Velká Británie, Španělsko aj.) či umělé oplodnění homosexuálními ženám. V České republice může dle zákona adoptovat dítě každý muž a každá žena bez ohledu na sexuální orientaci. Ale možnost adopce je zakázána v zákonu o registrovaném partnerství. Pokud se dotyčný rozhodne uzavřít registrované partnerství, ztrácí tím možnost osvojit nějaké dítě. Můžeme tedy říci, že současná právní úprava jednoznačně diskriminuje gaye a lesbické ženy a spíše je nutí žít v neformalizovaných svazcích. [tamtéž] V české republice si může homosexuální jedinec osvojit dítě, ne však v registrovaném partnerství.

Podobný problém diskriminující stejnopohlavní páry, nastává, když chce dotyčný adoptovat dítě svého partnera či partnerky. Partnerka či partner se může podílet na výchově dítěte i několik let, ale právně si dítě svého partnera či partnerky osvojit nemůže.

V minulosti se mnoho sexuologů stavělo ke svěřování ústavních dětí do adopce či pěstounské péče negativně. Například Brzek a Pondělíčková–Mašlová jako důvod uvádějí, že takovéto rodině chybí zástupce jednoho pohlaví a dítě má pak zhoršenou situaci pro svou sexuální identifikaci [Brzek a Pondělíčková–Mašlová, 1992: 50]. Zastánců těchto názorů začíná ale stále více ubývat.

4.2.2 Umělé oplodnění

Pokud touží lesbický pár po dítěti, další možností kromě adopce je umělé oplodnění. V České republice je povoleno podstoupit umělé oplodnění pouze heterosexuálními páry. Neplodný pár, který může této možnosti, musí být podle zákona o péči a zdraví lidu pouze muž a žena. Umělé oplodnění není povoleno ani lesbickému páru ani samotné ženě bez partnera. [Beňová, 2007: 23]

---

⁴¹ Viz kapitola Homosexualita a normalita.

⁴² Viz NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a rodiny gay otců. In: Ženská práva jsou lidská práva. Brno: Nesehnutí 2002.

Kdybychom se zeptali dětí, kde se chtějí narodit, určitě by si vybraly rodinu úplnou a podle nich ideálně mámu a tátu. Pravděpodobně i dvě ženy mohou svému synovi rozumět a můžeme najít i muže, kteří úžasně zvládají roli mateřskou. V praxi si tyto páry s osobami opačného pohlaví vypomáhají. Lesbické ženy například absenci muže nahrazují vztahy s kamarády, působením příbuzných apod. Řekla bych, že to co hlavně děti potřebují, je klidné a příjemné rodinné prostředí a milující rodiče nehladě na jejich sexuální orientaci.

4.3 Diskriminace na základě sexuální orientace

Nejčastěji se s projevy diskriminace v České republice setkáváme v kontextu národnostních menšin. Diskriminace na základě sexuální orientace tak častá není a nejčastěji se s ní můžeme setkat v pracovním prostředí.

Diskriminace v obecném smyslu představuje znevýhodněné zacházení [Štěpánková, 2006: 7]. Právně jsou definovány dva typy diskriminace. Rozlišujeme diskriminaci přímou a nepřímou. K přímé diskriminaci dohází tehdy, když se s osobou zachází méně příznivě než s jinou ve srovnatelné situaci kvůli jejímu rasovému či etnickému původu, náboženství či věku či sexuální orientaci. Tento typ diskriminace je lehce rozpoznatelný, jelikož si dotyčný tuto skutečnost, že je s ním neoprávněně zacházeno obvykle uvědomí. S nepřímou diskriminací se setkáváme tehdy, když na základě určitého předpisu, ustanovení nebo praxe dojde k znevýhodnění určité skupiny oproti jiné. Příkladem mohou být: Romové, muslimové, starší lidé nebo třeba gayové a lesbičky. Tento typ diskriminace se na první pohled nedá většinou poznat a oběti si své znevýhodnění často ani neuvědomují. [tamtéž] Homosexuálové jsou tedy ohroženi oběma druhy diskriminace.

Právní ochrana gayů a lesbiček, bisexuálů ale i transsexuálních lidí stala už samozřejmostí v systému Evropské unie. Českou republiku k boji s diskriminací zavazuje Smlouva o evropském společenství, především článek č. 13, který byl přijat v roce 1997 v rámci Amsterdamské smlouvy.⁴³ Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace se u nás stal součástí také zákona o zaměstnanosti a Zákoníku práce. [Pechová, 2006: 29]

Problémem, který v sobě skrývá registrované partnerství je to, že sice zaměstnavatel nesmí položit uchazeči o zaměstnání otázku ohledně jeho sexuální orientace, ale pokud mu předloží svůj občanský průkaz, dozví se z kolonky o rodinném stavu, že dotyčný je registrován. Hrozí zde tedy riziko diskriminace. Tuto povinnost mít v osobních dokladech naznačenou minoritní skupinu, označil za diskriminační například i prezident Václav Klaus.

Podle psychologičky Olgy Pechové diskriminace může mít podobu omezení přístupu k základním lidským právům, zaměstnání, bydlení či veřejným službám. Může se také projevovat obtěžováním či pronásledováním. Extrémním případem jsou pak takzvané zločiny

---

⁴³ Amsterdamská smlouva, která byla podepsána 2/10 1997 a v platnost vstoupila 1/5 1999, změnila a přečíslovala Smlouvu o EU a Smlouvu o ES.

z nenávisťi (hatecrimes), kdy dochází k násilným útokům nesnášenlivostí k dané skupině obyvatel.⁴⁴

Zatím byl u nás proveden jeden rozsáhlejší výzkum, který se věnuje této problematice. Výzkum nazvaný *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR* se zaměřil na deset východoevropských zemí přistupujících k Evropské unii. [Pechová, 2006: 30-31] Zaujalo mě několik zajímavých údajů, které z výzkumu vplynuly. Nejčastěji se s projevy diskriminace setkali dotazovaní homosexuálové na pracovišti, konkrétně 12 % respondentů a 25 % respondentů uvedlo, že se setkali s obtěžováním na pracovišti z důvodu své sexuální orientace. Dalších 13 % se setkali s diskriminací ve službách, v oblasti bydlení a ve zdravotnictví 7 %. [tamtéž]

4.4 Homosexuálové a blízké okolí

Nevěděla jsem, jak to rodičům říci, tak jsem jim napsala, že chodím s Marcelou, že ji mám ráda, a odjela do Prahy na kolej. Hned druhý den tam byli, ztropili scénu, takže jsem se za ně styděla. Zakazovali mně, dospělé holce, se s mojí přítelkyní stýkat. Pak jsme prošli asi pět doktorů. Všichni nám řekli to samé a máma vždy prohlásila, že musí být taky taková. Jeden psycholog nám nakonec doporučil, abychom se s rodiči opravdu rozešli, že sexuální orientaci nemohu změnit a oni ji nejsou schopni přijmout. Alespoň se nemusí tolik obávat, co na to řeknou sousedi. Po dvou měsících mi telefonoval táta a řekl, že bych k nim mohla přijet na víkend.
Pavla [Procházka,2002: 14]

Největší obavu v celém průběhu comingoutu má homosexuál z reakce rodičů. Už od narození potřebuje dítě cítit rodinné zázemí a pocit bezpečí. V situaci, kdy promluví o své orientaci, je velmi citlivý na jejich reakci a je pro něj důležitá. Negativní reakce rodiny může v homosexuálovi vyvolat úzkost a depresi. Podle výzkumu Jaroslavy Talandové je nejobávanějším krokem bránícím v přiznání ke své orientaci pro homosexuála přiznání rodičům a přátelům. Naopak největší podporu poskytli přátelé a partner/ka. [Talandová, 1997]

Přístupy rodičů k tomuto zjištění mohou být různé. Velký vliv na přijetí má náboženské vyznání, zkušenosti, informovanost o homosexualitě a hlavně celkový vztah mezi rodičem a dítětem. Ideální situací je, když rodiče přijmou své dítě takové jaké je i s jeho sexuální orientací. Komunikují s ním a neotáčejí se k němu zády. Rodiče nezřídka vidí náznaky homosexuálního chování u svých potomků už v dětství a po objasnění celé situace se jim uleví. Řekla bych, že je těchto případů stále více. Nastanou ale i případy, kdy se rodič se sexuální orientací svého dítěte nevyrovná a dítě začne ignorovat. Vzácné jsou případy, kdy je dítě vyhnáno z domova nebo fyzicky napadeno. Důsledkem těchto negativních reakcí může být stále se vzdalující vztah mezi rodičem a jejich dítětem.

„Ve vyspělých demokraciích kromě organizací gayů a lesbických žen existují také sdružení jejich rodičů. Ta poskytují podporu těm, kteří se to právě o svém synovi a dceři

⁴⁴ Srovnej PECHOVÁ, Olga. Diskriminace sexuálních minorit v ČR. In: Neumannová, R. *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR*. Praha: Multikulturní centrum 2006. s. 29-33

dozvěděli, anebo se s tím nemohou vyrovnat. Rodičovské organizace jsou také nejúspěšnější v obhajobě práv svých homosexuálních dětí.“ [Procházka, 2002: 14]

Když homosexuála jeho nejbližší okolí nepřijme a on necítí pocit bezpečí ze strany rodičů, může často trpět depresemi, různými psychickými problémy nebo se pokusit také o sebevraždu. Toto společenské odsouzení a nevyrovnanost mohou napomoci k negativním společenským jevům, jako je požívání drog, prostituční či jiné asociální chování. [tamtéž]

V dnešní době, kdy se homosexualita stává více frekventovanou, se zlepšují i postoje mladých lidí k homosexualitě. Většinou je jejich reakce pozitivní. Ale ne vždy se to děje bez problémů. Často heterosexuální dívky, které zjistí homosexualitu své kamarádky, mají obavu, aby je nechtěla svádět. Svěřit se ale kamarádce či kamarádovi je pro homosexuála snazší a čeká větší pochopení než ze strany rodičů.

5 Homosexuální orientace žen

Kamarádka, které se svěřuji se vším, mi poradila, abych si poslechla rozhlasový pořad Bona Dea. Do té doby bych nevěřila, že máme podobný pořad i pro naši menšinu.
Klára [Procházka, 2002: 11]

V odborných knihách a publikacích je spíše popisována pouze mužská homosexualita a údajů o ženské homosexualitě je málo. Obecně asi můžeme říci, že homosexualita u žen je vnímána pozitivněji než u mužů. Jenže ani lesbicky orientované ženy to ve společnosti kvůli své orientaci nemají jednoduché. Ženy jsou citlivější a stydlivější. Cesta k naplnění jejich touhy, vášni a přání není vůbec jednoduchá. Jejich orientace má jisté specifické rysy. Když zjistí, že jsou takto orientované, snaží se nejčastěji přizpůsobit společnosti a zapadnout. Pokud projdou úspěšně comingoutem, stává se jim, že se zamilují do nějaké heterosexuální ženy. Někdy až moc dlouho musejí čekat na chvíli, až potkají ženu dle svých požadavků, tu, se kterou by chtěly strávit zbytek života. Další nikterak jednoduchá situace nastane, když chtějí mít děti.

5.1 Homosexuální jednání žen

Z rozhovorů s mnoha lesbičkami se můžeme dovědět několik zajímavých věcí. Ještě než si lesbicky orientované dívky naplno uvědomí svojí orientaci, stává se jim, že se zamilují do heterosexuální dívky. Jelikož jsou mladé a nezkušené, jsou přesvědčeny, že žádnou jinou

už tak milovat nebudou. Velmi stresující pro ně je, když vědí, že tato dívka touží po muži. Některé z těchto homosexuálních dívek se tedy může snažit mužům vyrovnat.

Ženy jsou mnohem přizpůsobivější než muži. Ze začátku se homosexuální dívky snaží žít jako ostatní dívky, ačkoliv jim to nepřináší plné uspokojení. Při zahajování heterosexuálního života to mají snazší než homosexuální muži, protože se od nich neočekává sexuální aktivita.⁴⁵ Také touha po dítěti je u žen silnější než u mužů a pomůže ženě snáze snést sexuální neuspokojení. Zhruba ve dvaceti letech si již většina homosexuálně orientovaných žen uvědomí svou orientaci a přestanou se pouze „naoko“ zamilovávat do mužů. [Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 88]

Hledání partnerky je pro lesbickou dívku nelehký úkol. Jelikož lesbičky tvoří minoritu, není tak jednoduché najít k sobě protějšek. Lesbičky se seznamují podle výzkumu Jaroslavy Talandové z roku 1997 nejčastěji naprosto běžným způsobem – ve škole, v práci nebo například ve sportu, z velké části i pomocí různých seznamovacích inzerátů. Stále více se otevírají nové gay a lesbické kluby a i zde je možnost se seznámit. [Talandová, 1997: 22]

Podle amerických sexuologů Masters a Johnové trpí lesbické ženy údajně méně často sexuálními disfunkcemi než ostatní ženy. Ze své klinické praxe zjistili, že mnoho heterosexuálních žen s poruchou orgasmu nenavštíví lékaře a uspokojení před mužem předstírá. Tento strach je podle nich u lesbických párů ojedinělý. [Janošová, 2000: 20]. „Ve srovnání s heterosexuálními dvojicemi a s partnerstvími dvou mužů je sexuální aktivita ženského páru celkově nižší. Ženy se více soustředí na jiné tělesné aktivity, především na dotyky, na mazlení, objímání apod.“ [Loulan, 1988: 343]

5.2 Typy homosexuálně orientovaných žen

Obecně je známo, že lesbické ženy jsou méně nápadné než muži. Možná kvůli tomu je společnost až tak nevylučuje ze společnosti.

Český sociolog Petrusek uvádí, že: „V mužské i ženské homosexualitě se rozlišují aktivní a pasivní typy, první hrají penetrativní „mužskou“ a druhé receptivní „ženskou“ roli“ [Petrusek, 1996: 389]. Rozlišit tímto způsobem typy lesbiček bych řekla, že není namístě. Našli bychom páry, kde se skutečně jedna žena vžívá do „mužské“ role a druhá do „ženské“,

---

⁴⁵ Od mužů se očekává ztopoření pohlavního údu, pokud se ale u ženy nedostaví potřebná sexuální reakce, nebrání to pohlavnímu spojení.

ale spíše si ženy vzájemně vypomáhají v domácnosti a totéž bych řekla, že platí i v jejich sexuálním životě.

V literatuře pojednávající o historii homosexuality se dovídáme více o životě homosexuálních mužů, o ženách mnoho informací nemáme. U žen byly náznaky blízkosti přirozené a společnost na ně byla zvyklá. Pokud se objaly dvě ženy v jakémkoliv historickém období, lidé v tom neviděli důkaz nějaké intimní náklonnosti, ale spíše projev přátelství a sounáležitosti. Na možnou homosexualitu ale ukazoval daleko více jejich vzhled a rysy chování.

Často se setkáváme s tvrzením heterosexuálů, že „typická lesbička“ má krátké vlasy a nosí pánské oblečení. Pro společnost je snazší označit tuto ženu za lesbičku a spíše si vzhled lesbicky orientované ženy představí takto. Není ale pravda, že lesbičky mívají pouze tyto vlastnosti, najdeme i dlouhovlasé ženy nosící ryze ženské oblečení.

Podle sexuologů Brzka a Pondělíčkové-Mašlové se můžeme setkat se dvěma typy lesbických žen: feminními a maskulinními homosexuálními ženami. Toto označení platí i pro mužské homosexuály. O feminní homosexuální ženě mluvíme tehdy, je –li tato žena homosexuálně orientovaná, při čemž se chová a cítí přirozeně žensky. Naopak maskulinní homosexuální žena má tendenci zaujímat typicky mužská povolání. Péče o domácnost jí moc nezajímá, spíše se věnuje mužským sportům, například hokeji či fotbalu. Často si osvojuje různé mužské zlovyky a její vystupování je hrubšího charakteru. Prvky opačného pohlaví však mohou mít i osoby heterosexuálně orientované. Najdeme například muže, kteří rádi vaří, pečují o domácnost, nebo kteří velmi dbají o svůj zevnějšek. Naopak můžeme najít i ženy, které o svůj zevnějšek až tak nepečují a věnují se agresivním sportům. Mluvíme pak o feminních heterosexuálních mužích a maskulinních heterosexuálních ženách. [Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992: 88]

Zjistit jaké je rozložení těchto typů ve společnosti moc nelze. Těžko si lze představit, že by byl vytvořen sociologický výzkum pojednávající o podílu maskulinních a feminních lesbiček ve společnosti. Jako ilustraci rozložení ve společnosti bychom mohli najít na internetových stránkách igirls.cz⁴⁶ u jednotlivých profilů žen kolonku, zda se dotyčná cítí spíše jako kluk nebo jako dívka.

---

⁴⁶www.igirls.cz jsou internetové stránky s profily lesbiček a bisexuálů z celé České republiky i ze Slovenska, na těchto stránkách si mohou komentovat jednotlivé fotky, psát k sobě komentáře, komunikovat spolu atd.

5.3 Gay a lesbické organizace

„Podařilo se mi zlomit veto pana prezidenta, který nás opravdu, ale opravdu nemá rád.“
Marcela Šulcová⁴⁷ [colourplanet.cz]⁴⁸

Homosexuálové se začali hlásit výrazně o slovo a sdružovat se po listopadu 1989. Koncem roku 1989 byla registrována první organizace homosexuálů – *Lambda*.

Hlavní organizací, která aktivně bojovala práva a zlepšení podmínek homosexuálů byla organizace *SOHO* (Sdružení organizací homosexuálních občanů). Vznikla v roce 1990 a působila v České republice jedenáct let. Prvním prezidentem gay a lesbického hnutí se stal Jiří Hromada, který je nositelem několika ocenění za pomoc sexuálním menšinám, spolupodílel se na vydávání tehdejšího časopisu *SOHO revue*. V roce 2000 se organizace transformovala s novým názvem *Gay iniciativa* v ČR. Působila v oblasti veřejné osvěty dalších pět let. Svou činnost ukončila přijetím zákona o registrovaném partnerství. Díky těmto hnutím se například v roce 1991 podařilo zničit speciální policejní seznamy gayů, vyprovokovat českou ediční tvorbu gay a lesbické tvorby, vytvořit poradenskou síť, která řeší problematiku comingoutu či prevenci AIDS. Posledním velkým úspěchem byl roku 2009 vznik *Výboru pro sexuální menšiny* při Radě vlády pro lidská práva.⁴⁹

Najdeme velké množství různých gay a lesbických lig či organizací, které působí ve větších městech. Tyto organizace mají spíše lokální působnost a jejich činností jsou různé volnočasové aktivity – například pořádání besed, výletů, zprostředkování seznámk, tvorba publikací s homosexuální tematikou a podobně. Dnes již lesbické a gay organizace nevyvíjejí téměř žádnou politickou činnost.

Mnoho gay a lesbických komerčních podniků jako například restaurace, bary, diskotéky či kavárny bychom našli spíše ve velkých městech, jako třeba v Praze, Brně,

---

⁴⁷Marcela Šulcová je bývalá viceprezidentka organizace *SOHO*, k aktivnímu hnutí za práva homosexuálů se přidala v roce 1990, kdy spoluzaložila a vedla první skupinu lesbických žen ve Svazu *Lambda*.

⁴⁸Internetový portál *colourplanet.cz* poskytuje informace ze světa queer komunity. Stránky provozuje občanské sdružení *Colour planet*, které pořádá mnoho kulturních a společenských akcí a podílí se na osvětě gay a lesbického hnutí.

⁴⁹Výbor pro sexuální menšiny navazuje na činnost Pracovní skupiny pro otázky sexuálních menšin, která vznikla u příležitosti Evropského roku rovných příležitostí pro všechny (2007). Pracovní skupina provedla ucelenou analýzu situace **LGBT** (gay, lesbické, bisexuální a transgender) menšiny v České republice. Analýza obsahuje konkrétní kroky směřující ke zlepšení postavení GLBT minority v ČR. Tyto kroky (návrhy) mají formu doporučení jak v oblasti legislativní (změny zákonů, vyhlášek, či jiných právních předpisů), tak v oblasti nelegislativní (např. realizace osvětové činnosti). Předsedkyní výboruje Mgr. Martina Štěpánková. Více na webových stránkách Vlády České republiky

Ostravě či Plzni. Je tu anonymita a možnost se seznámit se stejně orientovanými lidmi. Nikdo se tu nemusí stydět políbit svůj protějšek nebo se držet třeba za ruku.

Zásadní roli v životě LGBT komunity sehrává od druhé poloviny 90. let internet. Existuje velké množství webových stránek určených pro lesbické ženy nebo gaye. Pro lesbické ženy, či bisexuály, je určený např. *bengales.cz*. Portál obsahuje obecné informace o homosexualitě, ale i informace z politického a kulturního života. Nově existuje i *lesbanet.cz*, který obsahuje novinky z LGBT světa, seznamku, odkazy na různé poradny a také lesbickou televizi.

Lesbicky orientované ženy mají také svůj vlastní internetový magazín, s názvem *magazin.lesba.cz*. Jedná se o internetový magazín obsahující informace z oblasti kulturního a společenského života z perspektivy lesbické sexuální menšiny.

Každoročně se koná český filmový festival, který promítá filmy s gay, lesbickou, bisexuální a transgender tematikou. Festival byl založen roku 2000 a pořadatelem je po celou dobu občanské sdružení gayů, leseb a přátel STUD Brno⁵⁰.

LGBT problematika zajímá spíše veřejnoprávní média než komerční kanály. Česká televize vysílá například zábavný queer magazín Q. Magazín je hlavně zaměřen na mapování a diskusi o queer kultuře. Pořad je vysílán pravidelně každý týden a zabývá se problematikou stereotypů, předsudků, vypráví o neobvyklých láskách a otevírá tabuizovaná témata.

Pro věřící homosexuály slouží organizace *Logos* (viz. kapitola Homosexualita a náboženství). Cílem tohoto sdružení je rovněž také komunikovat s jednotlivými církvemi a mluvit o problematice homosexuality. Členové Logosu se scházejí pravidelně a účastní se společně bohoslužeb a církevních setkání.

Každoročně od roku 2008 se i v České republice koná Gay Pride⁵¹. Jedná se o průvod oslavující LGBT kulturu a chce upozornit na práva neheterosexuálních menšin.

---

⁵⁰ Stud je sdružení gayů, leseb a přátel. Jsme nezávislá nezisková organizace, která působí ve prospěch gayů a lesbických žen, rozvíjí a kultivuje komunitní život. Podrobnější odkaz na www.stud.cz

⁵¹ Znamé též jako LGBT Pride, QueerPride, PrideParade[queerparade.cz]

II. Praktická část – výzkum

Téma výzkumu: *Postoje rodičů k homosexuální orientaci svých dcer*

Základní metoda výzkumu: interview

1 Popis výzkumu

Cíl výzkumu

Hlavním cílem kvalitativně orientovaného výzkumu je získat informace o postojích a názorech vybrané skupiny rodičů, kteří mají homosexuálně orientované dcery. Chci nahlédnout do jejich života v tomto smyslu a dívat se na zpracovávanou problematiku z různých úhlů pohledu. Mým záměrem je zjistit jejich postoje k celkové problematice homosexuality, včetně jejich individuálních zkušeností ve vztahu rodič x homosexuálně orientovaná dcera.

Typ výzkumu

Pro můj výzkum jsem zvolila kvalitativní metodu – interview. Pomocí tohoto typu výzkumu chci zjistit, jak si respondenti interpretují svět a jaké jsou jejich životní zkušenosti s problematikou homosexuality. Metoda prováděná u rodičů lesbiček vytvoří celostní obraz zkoumaného jevu.

Metodika získávání dat

Jako metodu výzkumu jsem si zvolila rozhovor, konkrétně interview s návodem. Data byla sbírána na základě rozhovorů s rodiči lesbiček. Díky této metodě jsem se mohla hlouběji ponořit do problematiky homosexuality. Výstupem jsou dialogy s rodiči, na základě nichž je možné získat mnoho informací o jednotlivých tématech souvisejících s touto problematikou. Interview s předem definovaným návodem a s otázkami týkajícími se konkrétních témat mi ulehčí srovnání rozhovorů, ale zároveň mi poskytne volnost přizpůsobit otázky dle dané situace. Všichni respondenti byli informováni, že nemusí odpovídat na všechny otázky, pokud jim budou nepříjemné.

Všechna interview byla zaznamenávána hracím zařízením a respondenti byli o pořízení záznamu rozhovorů na diktafon předem informováni. Zvuková nahrávka nebude nikde uveřejněna a poslouží pouze pro účely výzkumu. Nahrávky nebudou poskytnuty dalším osobám bez výslovného souhlasu respondentů.

Metodika zpracování dat

Provedené rozhovory byly zaznamenávány na diktafon a následně uloženy do počítače. K dané problematice byly dialogy přepsány do psané podoby a poté byla provedena analýza odpovědí. Na základě toho byly zjištěny shodné či rozdílné odpovědi vypovídající o názorech, postojích a zkušenostech respondentů.

Výběr a popis výzkumného souboru

Získat osoby pro můj výzkum se mi podařilo díky lesbičkám, které osobně znám, a které mě buď odkázaly přímo na své rodiče, nebo poskytly kontakt na jiné homosexuálně orientované ženy. Vybrala jsem skupinu osob zastupující obě pohlaví. Oslovila jsem 4 páry rodičů, z nichž 6 osob souhlasilo s poskytnutím rozhovoru. Rozhovory proběhly v období od 13. února do 19. února 2012 se třemi muži a třemi ženami.

2 Interviewované skupiny

Interview bylo uskutečněno se třemi páry rodičů, v období 13. února do 19. února 2012 se třemi muži a třemi ženami.

2.1 První skupina rodičů

Rozhovor A)

Matka: Alena, 47 let, 2 děti (syn, dcera), realitní makléřka,
lesbicky orientovaná dcera Katka(mladší sourozenec)

„Jak byste popsala Váš vztah k dceři?“

„S dcerou nemáme moc dobrý vztah, určitě by mohl být lepší a přiznávám, že je to i moje vina. Vždy jsem měla problém vycházet se ženami. Myslím si, že náš vztah zhoršilo i zjištění, že je na holky. Přestala mě brát jako matku. Otce má raději než mě.“

„Proč si myslíte, že ten vztah je ovlivněn její homosexualitou?“

„Dcera se mnou neumí komunikovat, je háklivá na každé mé slovo. Řekla bych, že obecně takto lesbičky vystupují a mají problém s rodiči vycházet dobře.“

„Vidáte se svojí dcerou, nebo spolu v kontaktu nejste?“

„S dcerou a manželem bydlíme v rodinném domě. Vidáme se každý den.“

„Jak probíhá komunikace mezi Vámi, když se vidíte?“

„Katka mi o sobě moc neříká a já se popravdě moc neptám. Bavíme se spíše o tom, jak bylo ve škole, nebo co je k obědu a tak. Bavíme se jenom o tom, co je potřeba.“

„Jak byste popsala vztah, který jste spolu měly předtím, než jste zjistila, že je homosexuální?“

Zhruba do těch 14 let se chovala přirozeně a byla to suprová holka, naprosto bez problémů. Zajímaly jí věci, které jí zajímat měly a chodila s klukama. Pak jí ale začaly zajímat jiné věci a byla jiná. Od té doby se náš vztah začal měnit k horšímu.

„Představíme si tu situaci, kdy jste se dozvěděla, že je homosexuální? Jak to probíhalo?“

„Dozvěděla jsem se to před jejími osmnáctými narozeninami, ale divný pocit jsem z ní měla už dřív. Od určité doby začala být jiná než její vrstevnice, podle toho jak se oblékala a chovala. I podle toho, že když jsem se zeptala, zda s někým chodí, tak se o tom nechtěla vůbec bavit. Nešlo jí porozumět. V ten jsem se jí zeptala, jestli má nějakého kluka. Její pohled byl ale velmi zvláštní. Začalo mi vrtat hlavou proč. Věděla jsem prostě, že se něco

děje. Napadly mě dvě věci – drogy nebo tohle. Uhodila jsem tedy na ní, jestli je holky. Řekla, že ano. Až později jsem se dozvěděla, že už měla přítelkyni.“

„Co prvního vás napadlo v této souvislosti, jaké byly vaše pocity, pokusila jste se její orientaci nějak změnit?“

„Proč zrovna já a proč zrovna ona. Takhle to ale berou asi všichni rodiče. Vždy jsem si ji představovala s nějakým hodným klukem. Bylo mi líto, že ji neuvidím u oltáře. Nemohla jsem se jí pak podívat ani do obličeje a přestala jsem s ní komunikovat. Přečetla jsem si ale o tom mnoho knih a nabídla jí, že můžeme zajít k psychologovi a že jí to třeba vymluví. Odmítla.“

„Myslíte si, že je homosexualita nemoc, tak jak to ještě bylo bráno donedávna, nebo to chápete jako rovnocennou sexuální orientaci?“

„Ne, jako nemoc to neberu. Musela se už takto narodit, protože naše výchova bych řekla, že probíhala v pořádku. Je to orientace, ale dá se pozměnit. Myslím, že nikdo není vyhraněný a kdyby chtěla mohla by se změnit. Ona ale nechtěla a rozhodla se prostě, že je taková. Umanula si, že je lesbička a tak to prostě bude.“

„Je Vaše dcera momentálně zadaná?“

„Ano, je.“

„Stalo se někdy, že se před Vámi dcera objímala, držela za ruce s partnerkou?“

„Ne, to určitě ne. V tomhle tom, je ohleduplná a ví, že by mi to vadilo.“

„Bála jste se někdy toho, co na její orientaci řekne okolí?“

„Když jsem se to o dceři dozvěděla, napadlo mě, že by bylo lepší bydlet na vesnici, kde je klid a kde nebudeme až tak na očích. Přestěhovali jsme se i kvůli ní. Názory okolí mě ale moc nezajímají.“

„Co si myslíte o registrovaném partnerství?“

„V určitém věku, třeba po třicítce bych chápala, že to k něčemu může být. Když už ty osoby vědí, že spolu zůstanou. Jinak je to zbytečné, protože si myslím, že jsou homosexuálové více promiskuitní.“

„Kdyby Vás dcera pozvala na obřad registrovaného partnerství, šla byste?“

„Asi bych přišla, ale nesouhlasila bych s tím. Pokládám to za zbytečnost.“

„Myslíte si, že jsou obecně lesbičky nějak diskriminovány?“

„Řekla bych že vůbec ne, s žádnou diskriminací jsem se nesetkala. Myslím si, že se za svou orientaci homosexuálové ani nestydí a neschovávají se. Spíše naopak se až moc zviditelňují. Tyhle pochody a jiné protesty jsou úplně zbytečné z mého pohledu.“

„Dokážete si představit, že by Katka měla třeba dítě a vychovávala by jej s partnerkou?“

„Doufám a přeji si, aby dítě měla. Nebude mi ale jedno s kým. Dítě má mít mámu a tátu. Takhle to prostě je.“

„Jak vidíte Váš vztah do budoucna? Může se to nějak zlepšit?“

„Záleží mi na ní, ale nevím, jak náš vztah zlepšit.“

„Ovlivnily Váš názor na homosexualitu média?“

„Určitě pozitivně. Dříve jsme o tom vůbec nic nevěděli, myslím, že homosexuálům pomáhají.“

Rozhovor B)

Otec: Petr, 56 let, 3 děti (dva synové a dcera), invalidní důchodce,
lesbicky orientovaná dcera Katka (nejmladší sourozenec)

„Jak byste popsal Váš vztah k dceři?“

„Náš vztah s dcerou je dobrý. Je to prostě součást rodiny, mám jí rád.“

„Bavíte se někdy s dcerou o jejích soukromých problémech?“

„To určitě ne. Je to její osobní věc a mě to popravdě moc nezajímá.“

„Byl Váš vztah před zjištěním její orientace jiný, nebo se nezměnil?“

„Její homosexualita mě nijak neovlivnila, mám jí pořád stejně rád a vidím jí stále stejně. Nemá to na náš vztah vliv.“

„Zpozoroval jste někdy nějaké náznaky, že by mohla být homosexuální?“

„Nevím, jestli to byly náznaky, ale jako malá se snažila vyrovnat mužům. Měla drsnější chování a spíše chodila hrát fotbal a chytat semnou ryby. Prostě byla jiná. S panenkami si nikdy nehrála. Dnes si myslím, že se takhle chovají dívky, který pak budou jinak orientovaný.“

Jaký názor jste na homosexualitu měl předtím, než Vám o tom Katka řekla?

„Poznal jsem hodně homosexuálů i za komunistů a nikdy mi nevadili. Dnes mi gayové ale vaděj, protože to dávají až moc najevo, že jsou jiní. Já nesnáším nikoho, kdo je takto afektovaný. Zním gaye, na kterých není vidět, že jsou takhle orientovaní. Někteří na sebe ale upozorňují až moc.“

„Představíme si tu situaci, kdy jste se dozvěděl, že je homosexuální? Jak to probíhalo?“

„Řekla mi to manželka. A řekl jsem si: no to je v prdeli.“Nejdřív jsem byl trochu v šoku, to jo, ale smutnej jsem z toho nebyl. Nemůžu bejt na někoho zlej, když za to mohu já sám. Člověk se s tím už narodí. Mohu za to tedy já, že se za to takovej človíček narodil.“

„Snažil jste se její orientaci nějak změnit?“

„Změnit se to přece nedá. Neuznávám nějaké psychiatry a psychology, co se to snaží změnit. Tohle změnit nejde, to je daný.“

„Myslíte si, že jsou lesbičky nějak diskriminované?“

„Myslím si, že ne. Nebo aspoň jsem se s tím nesetkal.“

„Vy jste věřící člověk, jak mi Vaše dcera řekla. Setkal jste se v nějaké duchovní literatuře či v Bibli s něčím, co by homosexualitu odsuzovalo?“

„Já Bibli beru jako knížku, kterou psali po staletí, každý si jí dopisoval a psali si tam co potřebovali. Pro mě Bůh znamená něco jiného. Jestli se tam o tom něco píše, tak mi je to jedno. A nemám rád církve jako instituci, neztotožňuji se s ní. Vím, že homosexualitu neuznává a pro mě víra v Boha neznámá víru v církve. Církve si vybírají pasáže, které potřebují. Bůh nás stvořil, tak přece homosexuálové nemůžou být odstrkování.“

„Je podle Vás homosexualita rovnocenná orientace stejně jako heterosexualita? Jak se na to díváte?“

„Určitě. Za sto let to bude daleko běžnější, než je to dnes. Myslím si, že spousta lidí, co jsou dnes ženatí a vdaní mají homosexuální sklony. Je to dáno určitě výchovou. Kdybychom byli opravdu ve svobodné zemi, bylo by procento homosexuálů daleko větší.“

„Dokážete si představit rodinu dvou žen a jejich dítěte? Vadilo by Vám to jako potenciálnímu dědečkovi, že dítě vychovávají dvě ženy?“

„Samozřejmě. Pokud ty osoby chtějí to dítě a vychovávají ho dobře, tak to je to podstatné. A jestli ho vychovávají dvě ženy, muži nebo tradiční pár, tak to je jedno. Budu dědečkem rád i tak.“

„Ovlivnily Vás nějak média v souvislosti s tím, jak se díváte na homosexualitu? Měly na Vás nějaký vliv?“

„Ne, mám svůj názor, že je to prostě tak daný a jenom jsem si názory během života sám v hlavě upravoval.“

2.2 Druhá skupina rodičů

Rozhovor A)

Matka: ANNA, 48 let, 3 děti (dcery), obchodní zástupce
lesbicky orientovaná dcera Denisa (prostřední sourozenec)

„Popište mi, jaký máte se svou dcerou Denisou vztah?“

„My jsme s Deniskou jako takový dvě kamarádky. Vzájemně se bavíme o všem možném. Je mou velkou oporou a pomáhá mi se starat o mladší dceru. Nemáme problém spolu komunikovat. Řekla bych, že máme výjimečnej vztah.“

„Jak často se vidáte se svojí dcerou?“

„V týdnu je obvykle na kolejích v Pardubicích. Takže to spíš komunikujeme přes mobil. O víkendu spolu ale vymýšlíme různé výlety a podobně.“

„Bavíte se spolu také i o jejím soukromém životě? Jestli má například nějakou přítelkyni a podobně?“

„O tomhle se spolu také bavíme. Když měla první holčinu, tak se mi o ní zmiňovala. Nedávno Deniska odjela na dva měsíce do Spojených států zamilovala se tam. S tou holčinou začala chodit, jenže jak to tak v životě dopadá, musely se rozloučit a ona odjela zpátky do Čech. Snažily se udržet vztah na dálku, ale nezvládly to. Snažila jsem se jí psychicky podporovat. Odsouhlasila jsem jí, že tenhle vztah na dálku by neměl budoucnost. Myslím, že udělala dobře.“

„Zpozorovala jste dříve nějaké náznaky toho, že by mohla být homosexuální?“

„Deniska byla velmi hodné dítě. Hrála si s panenkami a chodila ven vozit kočárek. Že by si někdy hrála s autíčky nebo podobně, tak to ne. Co mě ale překvapilo a zarazilo, když se rozešla s jedním klukem a on mi sám řekl, že si myslí, že bude Deniska na holky. Znal jí hodně dobře, takže jsem tomu i věřila, že by to tak mohlo být. Začala se totiž po tom rozchodu chovat jinak. Často jsem jí viděla s jednou její kamarádkou. Bylo vidět, že je v její přítomnosti opravdu šťastná. Takže jsem pomalu tušila, že by to tak mohlo být. Do očí mi to řekla až po delší době.“

„Jaký jste měla názor na homosexualitu dříve, než jste zjistila, že je Vaše dcera homosexuální?“

„Úplně stejný jako ho mám dnes. Brala jsem to tak, že homosexualita je jen jiná sexuální orientace, ale problém jsem s těmito lidmi nikdy neměla. Nevadilo mi to nikdy.“

„Představíme si tu situaci, kdy jste se dozvěděla, že je homosexuální? Jak to probíhalo?“

„To bylo nějak před třemi lety. Bylo jí myslím 18. Řekla mi, že mi chce něco říct a jestli spolu nezajdeme na pivo. Šla jsem ráda. Napadlo mě, že to bude asi tohle, ale mohlo to být

mnoho dalších jiných věcí. Sedly jsem si, objednaly pivo a ona hned, že si dáme panáka. Chtěla mě vyloženě opít. Po chvilce mi to řekla. Byla jsem moc ráda, že mi to řekla. Byla to strašná úleva.“

„Co prvního vás napadlo v této souvislosti, jaké byly vaše pocity, když to najednou vyšlo napovrch?“

„Tím, že už jsem to tušila delší dobu, tak jsem nějaké rozpačité pocity ani neměla. Když mě to před nějakou dobou napadlo, tak jsem si říkala, kdyby mi to asi tak řekne. Je pravda, že to bylo jen tušení, chtěla jsem to slyšet z jejich úst.“

„Snažila jste se nějak její sexuální orientaci změnit?“

„To mě nikdy nenapadlo. S tímhle se člověk už musí narodit. Stejně jako nelze změnit heterosexuála na homosexuála, tak i naopak.“

„Myslíte si, že je homosexualita nemoc, tak jak to ještě bylo bráno donedávna, nebo to chápete jako rovnocennou sexuální orientaci?“

„Ne, tak to vůbec. Moje dcera není nemocná. Prostě je jen jinak orientovaná.“

„Stalo se někdy, že se před Vámi třeba dcera objímala, držela za ruce s partnerkou?“

„Jednou mi jednu svou přítelkyni představila, ale že by se třeba přede mnou políbily, tak to ne. Asi k tomu neměly důvod a nechaly si to až budou samy.“

„Bála jste se někdy toho, co na její orientaci řekne okolí? Že by se jí třeba mohl někdo posmívat?“

„Tohle mě nikdy vůbec nenapadlo. Myslím si, že dnes doba natolik moderní, že už snad takové ty posměšky na denním pořádku nejsou. Mě osobně by nenapadlo se někomu s odlišnou orientací posmívat. Naopak když potkám homosexuální pár a sluší jim to spolu, tak se za nimi otočím. Prostě si řeknu, že je to hezký, jak jsou šťastní.“

„Kdyby Vás dcera pozvala na obřad registrovaného partnerství, šla byste?“

„No určitě, takovou slavnostní událost bych si nemohla nechat ujít. Hlavně aby byla s člověkem, který jí udělá šťastnou, to je to nejdůležitější.“

„Myslíte si, že jsou obecně lesbičky nějak diskriminovány?“

„Jako asi určitě v něčem ano. Teď mě zrovna nic nenapadá, ale něco by se našlo. Nemyslím si, že je to ale nějak vyhrocené.“

„Dokážete si představit, že by Denisa měla dítě a vychovávala by jej s partnerkou?“

„Určitě ano. Denča děti miluje. O mladší ségru se stará výborně. Vůbec by mi to nevadilo. Dokážu si i představit, že bychom bydleli všichni společně pod jednou střechou. To by bylo fajn.“

„Vidíte problém v tom, že dítě vychovávají dvě mámy?“

„Vůbec ne. Jako asi je potřeba aby dítě určitý mužský typ chování vidělo, ale někdy mít dva rodiče – muže a ženu není výhra. Poznala jsem hodně mužů, kteří svou úlohu v rodině nezvládli a pohořeli. Proč by tohle nemohly zvládnout dvě ženy? Možná by se více snažily vytvořit spokojený domov pro dítě.“

„Ovlivnily Váš názor na homosexualitu média?“

„Ani ne, spíš zkušenosti a moje vlastní názory. Nevnímám žádný výrazný vliv médií.“

„Myslíte si, že by byl Váš vztah s dcerou jiný, kdyby nebyla homosexuální?“

„Myslím, že na náš vztah to nemá vliv. Byly bychom asi stále stejně tak dobré kamarádky jako jsme teď.“

„Jak reagovali na její orientaci ostatní členové rodiny?“

„Tak ví to z rodiny jen její táta, já, starší sestra. Prarodiče a ostatní příbuzní to nevědí a myslím, že není důvod jim to říkat. Denča je sama, nikoho teď nemá, tak není důvod, proč by jim to měla říkat. Třeba až si někoho najde, tak vyjde s pravdou ven a řekne to i ostatním.“

Rozhovor B)

Otec: JAROSLAV, 48 let, 3 děti (dcery), nezaměstnaný,
lesbicky orientovaná dcera Denisa (prostřední sourozenec)

„Popište mi, jaký máte se svou dcerou Denisou vztah?“

„Tak s Denisou máme si myslím vztah dobře. Nemyslím si, že jsem byl vždy vzorný táta, ale vycházeli jsme spolu vždy dobře. V pubertě byla taková uzavřená, moc se semnou nebavila. Až vlastně do té doby, než mi řekla, že je na holky, byla taková napjatá a nesvá. Poté se uvolnila a je to fajn. Dnes je ten vztah bych řekltakovej v pohodě, takovej kamarádskej.“

„Zmiňoval jste, že byla dříve napjatá a nesvá. Proč myslíte, že bylo její chování zrovna takové?“

„Asi to bylo tím, že věděla, že je něco jinak a nevěděla jak s tím naložit. Já se zase bál, že je problém jinde. Bylo to ale asi tím, že zjistila, že je na holky a nevěděla jak s tím ven.“

„Vídáte se svojí dcerou, nebo spolu v kontaktu nejste?“

„Dcera bydlí jinde, v jiném městě, s mojí bývalou ženou. Přes týden je na univerzitní koleji, takže možnost se spolu vidět je skutečně minimální. Vidíme se o víkendu, zajdeme na kafe, pokecáme o všem možným. Voláme si ale stále.“

„Bavíte se spolu také i o jejím soukromém životě? Jestli má například nějakou přítelkyni a podobně?“

„Ne, tohle spolu moc nerozebíráme. My se spolu spíše nasmějeme a tak, ale tohle si myslím, že řeší se svojí mámou. A já se na to ani neptám, chápejte, přece jenom to pro mě není úplně až tak běžná věc. Když mi něco málo řekne, tak že chce sama o tom mluvit.“

„Zpozoroval jste dříve nějaké náznaky toho, že by mohla být homosexuální?“

„Denča byla jako dítě spíše takovejblázínek. Nikdy jsem jí neviděl si hrát s panenkami, spíše to byl takovej živel. Nosila kratší vlasy a nechovala se jako nějaká barbínka. Těžko říct, zda to byly náznaky. Nikdy jsem se s nikým podobným neseťkal, tak to pro mě nebylo nějak zvláštní. S odstupem času, jak nad tím tak přemýšlím, tam možná nějaký náznak byl.“

„Jaký jste měl názor na homosexualitu dříve, než jste zjistil, že je homosexuální?“

„Když jsem zjistil, že je na holky, tak to samozřejmě pro mě bylo něco neobvyklého a dodnes je, ale prostě jsem to bral, tak jak to je. Asi jsem ani názor na to neměl, protože jsem neměl zkušenosti, žádné homosexuály jsem osobně neznal. Řekl bych, že to bylo tím, že to lidé skrývali. Možná díky tomu jsme pak byli vykulení, že jsme někoho takového viděli. Tím, že se dnes tihle lidé nebojí, si už tak lidi neukazujouprstem.“

„Představíme si tu situaci, kdy jste se dozvěděl, že je homosexuální? Jak to probíhalo?“

„Bylo jí tuším 18 let, když mi to řekla. Zavolala mi a zeptala se mě, jestli nechci zajít na pivo. Já tedy souhlasil. Už v telefonu byla hodně nervózní. Tušil jsem, co mi chce asi tak říct. Neslyšel jsem, že by v poslední době mluvila o klukách, byla taková jiná. Čekal jsem, že to asi bude tím, že je na holky. Hned jak jsme přišli do hospody nám objednala panáky a chtěla mi to říct. Já jí ale předběhl a zeptal se jí rovnou: „Jseš na holky?“

„Ona to poté už jen odsouhlasila?“

„Přesně tak. Kývla, že ano. Strašně se mi ulevilo, že je to venku. A jí určitě taky.“

„Co prvního vás napadlo v této souvislosti, jaké byly vaše pocity, když to najednou vyšlo napovrch?“

„Já už jsem to dlouho předtím věděl nebo spíš tušil, takže to pro mě nebyl takovej šok. Tak nějak jsem si říkal, že to asi v životě nebude mít jednoduchý. Musela se v tom hrozně plácát a těžko hledala u někoho radu nebo pochopení. Určitě se setká s nějakými narážkami nebo tak. Sice už je to dnes lepší a tihle lidé více zapadají, ale stejně to stále není ono.“

„Pokusil jste se její orientaci nějak změnit?“

„Tak to ne, tohle se uměle změnit snad ani nedá. Možná mi proběhlo hlavou, že ještě nemusí mít jasno, ale to je tak celé.“

„Myslíte si, že je homosexualita nemoc, tak jak to ještě bylo bráno donedávna, nebo to chápete jako rovnocennou sexuální orientaci?“

„Nemoc tohle není. Moc se o tom dříve nemluvalo. Byly jsme zvyklí na to, že si muž bere ženu a ne, že jsou nějaké výjimky. Společnost si na to musí jen zvyknout. Já osobně to beru jako jinou orientaci i když samozřejmě tradiční pár je tradiční pár.“

„Stalo se někdy, že se před Vámi třeba dcera objímala, držela za ruce s partnerkou?“

„Dcera mi ještě žádnou partnerku nepředstavovala, takže k tomuhle dojít ani nemohlo. Upřímně řečeno, by mi to asi příjemný nebylo. Respektuji její orientaci, ale tohle by mi asi vadilo.“

„Bál jste se někdy toho, co na její orientaci řekne okolí?“

„Jen kvůli ní. Že jí to možná trochu ztrpčí život. Ale ať si každé říká, co chce. Hlavně ať je spokojená.“

„Kdyby Vás dcera pozvala na obřad registrovaného partnerství, šel byste?“

„Šel bych, samozřejmě. Je jedno, jestli je to svatba nebo registrované partnerství.“

„Myslíte si, že jsou obecně lesbičky nějak diskriminovány?“

„Doba se lepší. Už se o tom tak lidé nestydí mluvit. Takže ta diskriminace je snad na ústupu. Možná je nějaká diskriminace třeba v práci, ale těžko říct jak proti tomu bojovat. Pomlouvá se stále.“

„Dokážete si představit, že by Denisa měla dítě a vychovávala by jej s partnerkou?“

„Jsem si jistej, že Denisa bude chtít mít děti. Miluje je. Nebude to mít jednoduchý, ale ona to nějak zvládne.“

„Vidíte problém v tom, že dítě vychovávají dvě mámy?“

„Asi se shodneme na tom, že dítě by mělo vyrůstat s tátou a mámou. Vidět chování táty a mámy. Ale někdy to není výhra a rodiče ty své role nemusí hrát dobře. Dvě mámy můžou být někdy lepší rodiče než táta a máma. Lásku i zázemí jim určitě dají také.“

„Ovlivnily Váš názor na homosexualitu média?“

„Asi bych to řekl takhle. Třeba televize nebo noviny homosexuály nijak nenapadají, možná jim tak nějak pomáhají v tom zapadnout. Ale já si názor na to udělal sám.“

„Myslíte si, že by byl Váš vztah s dcerou jiný, kdyby nebyla homosexuální?“

„Těžko říct. Ale řekl bych, že ne. Tohle zjištění na nás nemělo žádný vliv.“

„Jak reagovali na její orientaci ostatní členové rodiny?“

„Tak má bývalá žena se to myslím dozvěděla až po mně. Možná mi Denča v tomhle víc věřila a méně se bála mé reakce. Druhá dcera to ví také a nemá s tím problém. Nejmladší dcera o tom samozřejmě ještě neví, je na to ještě malá. Prarodičům jsme to neříkali. Když bude chtít Denča sama, tak si jim to určitě řekne. Je to přece jenom starší generace, takže jejich reakce asi nemusí být úplně pro Denču přijatelná.“

2.3 Třetí skupina rodičů

Rozhovor A)

Matka: MIROSLAVA, 48 let, 2 děti (syn a dcera), stříhačka psů
lesbicky orientovaná dcera Darja (mladší sourozenec)

„Jak byste popsala Váš vztah k dceři?“

„Kladnej. Je to moje dítě. Vzájemně se tolerujeme.“

„Vídáte se svojí dcerou, nebo spolu v kontaktu nejste?“

S dcerou bydlím sama a vídáme se denně.

„Jak probíhá komunikace mezi Vámi, když se vidíte?“

„Řešíme spolu jen to potřebné.“

„Bavíte se spolu i o jejím soukromí, o vztazích a podobně?“

Ne, to ne. Je to její věc a mě je to jedno, co dělá nebo jestli třeba někoho zrovna má.

„Jak byste popsala vztah, který jste spolu měly předtím, než jste zjistila, že je homosexuální?“

„Náš vztah byl naprosto stejnej, nic to nezměnilo. Ona i já máme své soukromí.“

„Zpozoroval jste někdy nějaké náznaky, že by mohla být homosexuální?“

Náznaky ne. To bych spíš řekla, že jsem měla takové zvláštní tuchy hned po jejím narození. Ne takové, že by mohla bejt homosexuální. Ona byla taková klučičí. Hrála si s autíčkama a bagry. Přišlo mi, že to bude takovej babochlap, ale ona rostla stále více do krásy. Kolem 8. třídy jsem si ale říkala, že tam něco takového asi bude. Podle kamarádek se kterými se vídala.

„Jaký názor jste na homosexualitu měla předtím, než jste se to o Darje dověděla?“

„Jsou to lidi jako lidi, nevzrušovalo mě to. Pracovala jsem s lesbou za totalismu a brala jsem to jako jinou sexuální orientaci. Někdo má rád holky, někdo kluky.“

„Představíme si tu situaci, kdy jste se dozvěděla, že je homosexuální? Jak to probíhalo?“

„To jsme se hádaly a ona to na mě zakřičela. Nějak jsem si rejpla do holky, která k nám často chodila. A ona vykřikla, něco ve smyslu, že je to její přítelkyně, ne kamarádka. Tušila jsem to už dříve, tímhle mi to jen potvrdila.“

„Co prvního vás napadlo v této souvislosti, jaké byly vaše pocity?“

„Normální. Brala jsem to, že to tak prostě je.“

Pokusila jste se její orientaci nějak změnit?“

Tohle změnit nejde a já se o to ani nepokoušela.

„Myslíte si, že je homosexualita nemoc, tak jak to ještě bylo bráno donedávna, nebo to chápete jako rovnocennou sexuální orientaci?“

„Četla jsem někde, že už dítě to má takhle od narození. Bude to asi už vrozený. Beru to jinou orientaci.“

„Stalo se někdy, že se před Vámi dcera objímala, držela za ruce s partnerkou?“

„Ne, to ne. Většinou se moc v bytě nepotkáváme, takže možná proto jsem tohle u nich neviděla.“

„Bála jste se někdy toho, co na její orientaci řekne okolí?“

„Je mi to fuk, co si lidi kolem říkají. Každý je nějakej.“

„Kdyby Vás dcera pozvala na obřad registrovaného partnerství, šla byste?“

„Šla bych, asi ano. Svatba jako svatba. Jen bych to nemusela platit.“

„Myslíte si, že jsou obecně lesbičky nějak diskriminovány?“

„Tohohle jsem si nevšimla, mně osobně by nevadilo mít jako kolegu homosexuála, ale určitě asi nějak diskriminovaný budou.“

„Dokážete si představit, že by Darja měla dítě a vychovávala by jej s partnerkou?“

„Jo, určitě, ale jen ať si to vychovávají samy.“

„Ovlivnily Váš názor na homosexualitu média?“

„Ne, to ne. Já to beru tak, jak to je.“

Rozhovor B)

Otec: ALEŠ, 43let, 2 děti (syn a dcera), sportovní trenér
lesbicky orientovaná dcera Darja

„Jak byste popsali Váš vztah k dceři?“

„Řekl bych, že vztah máme dobře. Hodně na mě dá. Vycházíme spolu bez problémů.“

Bavíte se spolu i o jejích intimních věcech?

„O tomhle se spolu nebavíme, řešíme spolu spíše to, jestli má uklizeno, co se bude vařit a tak no. Pokud by semnou chtěla mluvit o jejích intimních věcech, tak bych jí určitě nějak asi poradil. Ale řekl bych, že si poradí sama, bez mého názoru.“

„Byl Váš vztah před zjištěním její orientace jiný, nebo se nezměnil?“

„Náš vztah to neovlivnilo, je stále stejný.“

Jakým způsobem a kdy jste se dozvěděl, že je na holky? Jak to probíhalo?

„Určitě ne přímo od ní. Už si ale nepamatuju, kdo mi to řekl, ona to ale nebyla. Asi se k tomu bála odvážit.“

„Jaké byly vaše první pocity? Vadilo Vám to, že to takhle má?“

„Než jsem viděl film Philadelphia⁵², to mi bylo asi tak 25 let, mi homosexuálové vadili. Po shlédnutí jsem si uvědomil, že člověk musí brát toho druhého takového jaký je. Milovat je úplně stejně. Takhle se narodí a měl by to vidět opravdu každej a hlavně kdo má děti. Pak za tím dítětem stojíte, ať se stane cokoli. Dřív jsem s tím problém ale měl.“

„Co přesně Vám na homosexualitě vadilo?“

„Bylo to pro mě prostě jiné. Byli jsme vedený k tomu, že je holka a kluk, ne holka a holka nebo kluk a kluk. Stejně jako postižené děti se dávali do různých ústavů, tak ani homosexuálové prostě vidět nebyli a říkalo se, že to tady není. Když se o to člověk zajímal nějak víc, tak pak třeba změnil názor, ale my byli zvyklý pouze na pár ženy a muže.“

„Snažil jste se její orientaci nějak změnit?“

„Vůbec ne, spíš jsem se jí zeptal, jestli to tak opravdu je a je si tím jistá. Napadlo mě, jestli ji někdo z kluků jen neublížil. Tohle není nemoc.“

---

⁵² Pozn. autorky: Film vypráví příběh mladého talentovaného právníka, homosexuála, který je infikován virem HIV. Když se o jeho nemoci dozví jeho okolí, okamžitě přichází o práci. Rozhodne se ale s předsudky a s diskriminací bojovat.

„Berete homosexualitu jako vrozenou, nebo si myslíte, že je tam určitý vliv okolí, výchovy atd.?“

„Beru ji jako vrozenou. Nedá se tomu zabránit, člověk se tak narodí. Kdyby to měl člověk nějak uměle měnit, byl by nešťastnej.“

„Stalo se někdy, že se před Vámi dcera objímala, držela za ruce s partnerkou?“

„Stává se to často a vůbec mi to nevadí. Přejde mi to jako normální chování dvou zamilovaných.“

„Bál jste se někdy toho, co na její orientaci řekne okolí?“

„Nějaké narážky jsem slyšel ze strany mých kamarádů a snažil jsem se jim to vysvětlit. Znáím mnoho vysokoškoláků, kteří jsou stále přesvědčeni, že je to nemoc. Starší lidi tohle nechápou a neberou. Jinak mi to je úplně jedno, co ostatní říkají. Znáím jí jaká je a to je nejdůležitější.“

„Myslíte si, že jsou lesbičky nějak diskriminované?“

„Určitě, na školách. Mělo by se dát do osnovy sexuální výchovy víc informací o homosexualitě. Dneska jsou z toho děti stále ještě vystrašený, nebo spíš vykulený. Jedinejkloudnej krok, co pomohl homosexuálům bylo asi to partnerství.“

„Dokážete si představit, že by Darja měla dítě a vychovávala by jej s partnerkou?“

„Určitě by mi to nevadilo. Dítě je takovým pojítkem vztahu. Navíc za několik let si myslím už žádná šikana kvůli orientaci nebude. Bude to normální. Dítěti se dvěma mámama se nikdo smát už nebude.“

„Berete homosexualitu jako rovnocennou sexuální orientaci?“

„Ano, je to sexuální orientace, jen jiná varianta.“

„Ovlivnily Váš názor nějakým způsobem média?“

„Ani ne, spíš, že jsem viděl ten film o homosexuálech.“

„Kdyby Vás Darja pozvala na obřad, kde se registruje se svou partnerkou, přišel byste?“

„Určitě a rád. I u registrovaného partnerství si myslím, že ti dva nebo dvě spolu mají být v dobrém i zlém. Svatbu beru tak, že je jednou za život.“

3 Závěrečné hodnocení výzkumné části

Průběh výzkumné části probíhal dle mého očekávání. Dotazovaní při rozhovorech spolupracovali a odpověděli na všechny mé otázky. Všem otázkám, které jsem jim položila, rozuměli a nebylo třeba otázky více vysvětlovat.

V jednom případě probíhal rozhovor v kavárně. Domnívala jsem se, že by toto prostředí mohlo mít na respondenta nějaký vliv, ale posléze jsem neshledala, že by tomu tak bylo. Respondent se choval zcela přirozeně. Ve zbylých případech se jednalo o rozhovory, které probíhaly v domácím prostředí dotazovaných respondentů. I v tomto případě, se chovali velmi uvolněně a přirozeně. Určité nervozity jsem si povšimla pouze u jedné respondentky (viz.dále).

Otázky, které jsem respondentům položila, poskytovaly dostatečný prostor pro jejich odpovědi. Při mnohých otázkách byli respondenti struční. Jejich odpovědi byly ale dostatečné a výstižné a tudíž nebylo potřeba se k těmto otázkám vracet.

Jsem si vědoma, že výsledky tohoto výzkumu nelze zobecňovat a vypovídají pouze o vybraném vzorku dotazovaných. Přesto si ale myslím, že tyto poznatky mohou pomoci pochopit jednání rodičů lesbických žen a nahlédnout do jejich života.

Většina dotazovaných má se svou dcerou dobrý vztah, který není negativně ovlivněn její orientací. Jedna respondentka uvedla, že její vztah s dcerou není dobrý a jako příčinu vidí i v její homosexuální orientaci. Zjištění homosexuality jí od dcery dle jejích slov trochu oddálilo. Respondenti se nesnažili sexuální orientaci své dcery změnit, jen jedna respondentka se domnívá, že její dcera by svou sexuální orientaci mohla změnit, pokud by sama chtěla. Někteří dotazovaní měli před zjištěním homosexuality u své dcery názor na homosexualitu negativní. Jako důvod uvádějí chybějící zkušenosti s jinou sexuální orientací či mlčení o její existenci v totalitním režimu. Jejich názor na homosexualitu se v průběhu času u všech respondentů upravil. Zajímalo mě také, zda-lise na instituci registrovaného partnerství dívají podobně jako na instituci manželství. Respondenti vnímají vážnost partnerství a nedělalo by jim problém na takový obřad přijít. Shodně nevidí problém ve vychovávání dítěte dvěma ženami.

Z výzkumu vyplývá, že přijetí skutečnosti o homosexuální orientaci vlastního dítěte není snadné. Postoje rodičů prochází fázemi dotazů, hledání informací, přijetí reality. Za důležité zjištění považují, že rodiče ve výsledku vnímají homosexuální orientaci jako rovnocennou k heterosexuální orientaci a s tímto faktem se také smířili.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo shrnout základní poznatky o homosexualitě, homosexuálních jedincích a zabývat se postojem společnosti homosexuálům, zejména lesbám. Postoj společnosti k homosexualitě jsou různé. Můžeme se setkat s homofobními výroky, předsudky či s odmítavými reakcemi k lesbám a gayům. Problematika homosexuality stává stále více diskutovanou a lidé se o ní nebojí mluvit. Na to, jak homosexualitu vnímá společnost, mají značný vliv média. Společnost už není tak skeptická k homosexuálně orientovaným jedincům jako tomu bylo v minulosti. Postavu homosexuála můžeme najít ve filmu, můžeme si pustit televizní pořad ze života peer komunity nebo si o tomto tématu půjčit v knihovně odpovídající literaturu. Samozřejmě, že se dost často setkáváme s výroky mnohých duchovních, kteří homosexualitu popírají, můžeme ale říci, že doba vytváří stále lepší podmínky pro homosexuály a společnost je na dobré cestě, jak se stát opravdu tolerantní v této problematice.

Největší strach má homosexuál z reakce rodičů. Rodiče poskytují svým dětem rodinné zázemí a pocit bezpečí. Jsou těmi, kteří je podrží v těžkých životních situacích, jsou jejich oporou. Ne, vždy tomu ale tak je. Rodiče mají představy a plány se svým dítětem. Jistě si přejí jednou vidět svou dceru v dlouhých bílých šatech u oltáře s mužem přesně podle jejich představ. Jiná varianta je zřejmě ani nenapadá. V současnosti, v této moderní době, díky stále rostoucí informovanosti a medializaci homosexuality, se zvyšuje i pochopení ze strany rodičů. Dnes můžeme obecně říci, že si sice stále rodiče přejí po boku své dcery muže, ale s variantou, kdy by po jejím boku stála žena, se dokáží také už smířit. Někdo se s touto situací vyrovná hned, někdo až později. Bohužel najdeme také i situace, kdy se rodič s jinou sexuální orientací svého dítěte nevyrovná nikdy. To, co ale stále chybí ještě samotným homosexuálům a také jejich rodičům je nerovnost práv heterosexuálního páru a páru homosexuálního. Pro většinu žen je mateřství velmi důležitá věc. Díky zákonům, které v naší zemi máme, tyto ženy nemohou mít dítě legitimním způsobem. Demografové upozorňují v České republice na stále klesající počet narozených dětí. Dětské domovy jsou plné dětí, které velmi touží po rodině. Ani s přihlédnutím na tento fakt, náš stát nepovoluje lesbickým ženám porodit dítě, adoptovat si jej, či osvojit.

Výzkumná část, na níž se podíleli sami rodiče lesbických žen, přinesla v obecné rovině nové informace o sžití rodiče s homosexuální orientací své dcery. Stanovené cíle byly dosaženy. Podařilo se mi získat poznatky o jejich názorech, zkušenostech a nahlédnout do jejich života. Respondenti poskytli v rámci výzkumné části velmi zajímavé a zcela otevřené výpovědi. Otázky jsem zvolila s ohledem na zjištěné poznatky z teoretické části práce.

Jsme si vědoma toho, že tato bakalářská práce nemohla vysvětlit a uchopit problematiku homosexuality v celé její šíři. Teoretická část shrnula nejdůležitější informace o tomto tématu. Mou snahou v rámci výzkumné části bylo přispět s novými poznatky ke zkoumání celkové problematiky homosexuality.

Zastávám názor, že díky diskusi o homosexualitě, zvyšující se informovanosti lidí a zájmu lidí o tuto problematiku, se mohou ještě více zmírnit předsudky a odmítavé chování k těmto lidem. Jak tomu bylo doposud i nadále je třeba toto téma zviditelňovat a hovořit o něm v médiích.

Seznam použité literatury

1. Primární literatura

česká:

AARDWEG, Gerard. *Terapie homosexuality: rádce pro postižené a poradce*. Vyd. 1. Jihlava: Hnutí Pro život ČR, 2003, 110 s. ISBN 80-239-1403-0.

ANGE, Daniel. *Homosexuální...: Kdo jsi? Kam jdeš?*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, 63 s. ISBN 80-719-2049-5.

AUGUSTYN, Józef. *Sexualita v našem životě: průvodce při poznávání a formování vlastní sexuality*. 2., přeprac. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, 301 s. ISBN 80-719-2917-4.

BEŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úrad vlády CR, 2007, 72 s. ISBN 978-80-87041-33-8.

BRZEK, Antonín; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?*. Vyd. 1. Praha: ScientiaMedica, 1992, 124 s. ISBN 80-855-2603-4.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

HAJNOVÁ, Růžena; NOVÁK, Tomáš; CAPPONI, Věra. *Sexuologický slovník*. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-716-9115-1.

HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 131 s. ISBN 978-807-3251-222.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, 218 s. ISBN 80-7184-954-5.

KOUCKÁ, Pavla. *Existuje bisexualita?*. Psychologie dnes. 2006, 7-8, s. 29-31. ISSN 1212-9607. (Dostupné rovněž z: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=9800>)

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a rodiny gay otců. In: *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí 2002.

ONDRISOVÁ, Sylvia; ŠÍPOŠOVÁ, Marianna. *Neviditelná menšina: čo (ne)vieme o sexuálnejorientácii*. Bratislava: NadáciaObčan a demokracia-Minority Rights Group, 2002. ISBN 978-80 968528-5-7.

PECHOVÁ, Olga. Diskriminace sexuálních minorit v ČR. In: *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR: příručka pro zaměstnance veřejné správy*. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2006, s. 29. ISBN 802397825x.

PETRUSEK, Miloslav et al. *Velký sociologický slovník*. I. svazek. A-O. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996, 747 s. ISBN 80-718-4164-1.

PROCHÁZKA, Ivo. *Comingout: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Praha: Gay iniciativa v CR, 2002, 36 s. ISBN 80-238-8850-1.

PUTNA, Martin C. a kol. *Homosexualita v dějinách české kultury*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 494 s. ISBN 978-80-200-2000-0.

SCHMIERER, Don. *Řešení existuje: Prevence homosexuality u dnešní mládeže*. 1. vyd. Modřice: ACET, 2003. ISBN 80-86687-08-2.

SPENCER, Colin. *Dějiny homosexuality*. Bratislava: Slovart, 1999. 294 s. ISBN 80-7145-302-1.

TALANDOVÁ, Jaroslava. *Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti*. 1. vyd. Praha: L-klub Lambda, 1997, 43 s. (Dostupné rovněž z: <http://web.archive.org/web/20071217011126/>, nebo <http://www.scalex.cz/sophia/taland/obsah.htm>)

TŮMA, Vojtěch. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. 1. vyd. Středokluky: Zdeněk Sůsa, 1996, 37 s. ISBN 80-901-9104-5.

ZIKMUND, Ladislav. *Texty o (queer) reprezentaci, kultuře, vizualitě*. Praha: Charlie, 2011. 48 s. Viz. ISBN 978-80-903904-8-5.

Cizojazyčná:

AARDWEG, Gerard. *The Battle for Normality: A Guide for (Self-)Therapy of Homosexuality*. San Francisco: Ignatius Press 1997, San Francisco

American Psychologist, září 1991, roč. 46, čís. 9, s. 973-974.

KALLMAN, Franz J. *Komparative Twin Study on the Genetic Aspects of Male Homosexuality*. *The Journal of Nervous and Mental Disease* CXV, 4, April 1952, s. 283.

LOULAN, Joe Ann. *Research on the sex practices of 1566 lesbians and the clinical applications*. *Women & Therapy*, 7 (23), 1988. s. 221-234.

MOBERLY, Elizabeth. *Homosexuality: A New Christian Ethic*. James Clarke & Co: 1983. ISBN 978-0-227-67850-3

2. Internetové odkazy:

česky:

BÁRTOVÁ, Lucie. *Moje dcera je lesbička!*. In: Prozeny.cz [online]. 25.2.2011 [cit. 2012-03-9]. Dostupné z: <http://www.prozeny.cz/magazin/deti-a-rodina/rodinne-vztahy/20258-vas-pribeh-moje-dcera-je-lesbicka>

Cena Colour Planet 2009. In: Colourplanet [online]. [cit. 2012-03-6]. Dostupné z: <http://www.colourplanet.cz/56221-cena-colour-planet-2009>

Prezident Václav Klaus vetoval zákon o registrovaném partnerství. KLAUS, Václav. Václav Klaus [online]. Praha, 16.2.2006 [cit. 2012-03-8]. Dostupné z: <http://www.klaus.cz/clanky/47>

Uzavření registrovaného partnerství. In: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 1.9.2011 [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi.aspx>;

KAŇKA, Petr. *Abeceda homosexuality*. [online]. 004, 2000 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf

KLAUS, Václav. *Václav Klaus* [online]. Praha, 16.2.2006 [cit. 2012-03-8].

MACHÁLKOVÁ, Jana. *Do škol jde kniha, jak léčit homosexuály*. IDNES.cz [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/do-skol-jde-kniha-jak-lecit-homosexualy-dyy-/domaci.aspx?c=A031020_224409_domaci_pol

anglicky:

BROWNE, Kath. *Queerspiritualspaces: sexuality and sacredplaces* [online]. Farnham: Ashgate, 2010 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10385824>.

MUNT, Sally. *Queerattachments: theculturalpoliticsofshame* [online]. Aldershot, England: Ashgate, 2008. *Queerinterventions* [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10234643>.

3. Sekundární zdroje:

BASS, Elen a KAUMAN, Kate. *Láska je láska: knížka prelesbickú, gejskú a bisexuálnu mládež a jej spojencov*. 1. vyd. Bratislava: Aspekt, 2003. 272 s. ISBN 80-85549-40-9.

BERGNER, Mario. *Obnova lásky: hledání sexuální identity*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2012. 165 s. ISBN 978-80-7255-266-5.

BLAŽEK, Vladimír. *Komunikace a lidské tělo: antropologie chování 5: [(učební text pro nebiologické a nepsychologické obory)]*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. 115 s. ISBN 978-80-261-0033-1.

CARR-GREGG, Michael. *Psychické problémy v dospívání*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 142 s. ISBN 978-80-262-0062-8.

Departingfromdeviance [elektronický zdroj] : a historyofhomosexualrights and emancipatory science in America / Henry L. Minton. Chicago: University of Chicago Press, 2002.

Duševní poruchy a poruchy chování: popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka: mezinárodní klasifikace nemocí - 10. revize. 3. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 2006. 251 s. ISBN 80-85121-11-5.

ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, 271 s. ISBN 80-719-8173-7.

GIDDENS, Anthony. *Unikající svět: jak globalizace mění náš život*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 135 s. ISBN 80-858-5091-5.

GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 115 s. ISBN 80-7368-154-4.

HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2011. 166 s. ISBN 978-80-7367-909-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině; Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 558 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-061-4.

SOBOTKA, Jan. *Práce s komunitou*. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2010. 62 s. ISBN 978-80-904541-4-9.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

MACEK, Petr, ed. a LACINOVÁ, Lenka, ed. *Vztahy v dospívání*. 2. vyd. Brno: Barrister&Princpal, 2012. 196 s. ISBN 978-80-87474-46-4.

NĚMCOVÁ, Jana. *Z deníku lesbičky*. Vyd. 1. Moravský Krumlov: CleverToys, 2005. 121 s. ISBN 80-903643-0-6.

OVIDIUS. *Proměny*. Vyd. 3., V Nakladatelství Plot 1. Praha: Plot, 2005. 480 s. Koloseum; sv. 6. ISBN 80-86523-63-2.

PLATÓN. *Faidros*. 5., opr. vyd. Praha: OIKOYMENH, 2000. 85 s. Knihovna antické tradice; sv. 5. ISBN 80-7298-015-7.

SAPFÓ; KUBÍN, Václav, ed. *Písně z Lesbu*. Vyd. 4., dopl., V Čs. spisovateli 1. Praha: Československý spisovatel, 1978. 149 s. Klub přátel poezie. Výběrová řada; 78.

ŠTEPÁNKOVÁ, Martina. Co je to diskriminace?: Výklad základních pojmu. In: *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR: Příručka pro zaměstnance veřejné správy*. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2006, s.7.

Trestní zákon: č. 140/1961 Sb.: aktualizované znění: účinnost od 1.1.2007. Český Těšín: Poradce, 2007. 143 s. Zákony do kapsy. ISBN 978-80-7365-246-3.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. 319 s. ISBN 978-80-7367-387-1.

WHITMAN, Walt. *Stébla trávy: (výbor)*. Vyd. tohoto souboru 1. Hradec Králové: Cylindr, 1998. 277 s. Američtí básníci; sv. 2. ISBN 80-901888-2-6.

Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Sbírka zákonů č. 115/2006 Sb

4. Seznam webových stránek

www.bengales.cz.

www.colourplanet.cz

www.feminismus.cz

www.igirls.cz

www.jirihromada.cz

www.lesbanet.cz

www.logos.gl.cz

<http://logos-brno.stud.cz/kdo-jsme.html>

www.prozeny.cz.

www.stud.cz

www.vesmir.cz

www.vlada.cz

www.queerparade.cz